tertii; & illum dominum, qui sit Princeps supremus, dicamque potestatem habeat latè expensam *d. disc.* 148. & 177. *de regal.* In hoc etenim secundo casu intrat solùm quæstio voluntatis, an scilicet voluerit Princeps tollere jus tertii, atque destruere antiquam investituram, quoniam de potestate saltem in foro externo non dubitatur, & de quo etiam infrà, *d. disc.* 112. *cum plur. seqq.*

In altero autem, in quo ista potestas non concurrat, quæstio videtur potiùs facti, quàm juris, an scilicet revera contraventio sit talis, ut ex parte domini, ejusque favore factus fuerit locus caducitati etiam in præjudicium successorum venientium independenter à delinquente, seu contraveniente absque spe, vel remedio illam impediendi; vel è converso, affectatè, & collusivè id gestum sit, juxtà ea, quæ deducuntur per Fulgin. *in disc. allegat. de solut. canon. quæst.* 1. *à nu.* 48. *ad* 63. ubi multæ conjecturæ collusionis, & fraudis deducuntur; & habetur etiam *sub titulo de emphyteusi, disc.* 47. & alibi; si enim actus est collusivus, & fraudulentus, tunc sine dubio non attenditur, ex defectu potestatis; sed si sit sincerus, adeòut dominus volens, licitè potuisset feudum ad se devolutum, pro se retinere, sive extraneis concedere, & tunc, si novam concessionem ex integro faciat ipsimet, qui caducitatem passus est, non poterunt agnati venientes ex antiqua investitura impedire devolutionem, vel aliud jus, quod favore domini resultat ex investitura nova, etiamsi id provenerit ex culpa possessoris, citrà tamen fraudem, & collusionem ipsius domini, dum ista solùm esse poterit apta ad eis tribuendam actionem contra ipsum culposum ad damna, & interesse.

Ubi verò ista quæstio esset solùm inter ipsos comprehensos in utraque investitura, vel habentes causam ab eis, absque eo, quod dominus sit in causa, vel quod sua interesit; & tunc, etiam ubi juxta frequentiorem hodiernam praxim in feudis, agatur de illo domino, qui sit Princeps supremus, cum dicta potestate tollendi jus tertii, unde propterea non cadat quæstio potestatis, sed solùm voluntatis, adhuc ista voluntas præsumenda non est; & quatenus nova concessio concepta esset, cum tali prægnantia, seu amplitudine verborum, & clausularum, ut denotarent, quod processum non esset per viam simplicis remissionis incurræ caducitatis, ut remoto obstaculo antiqua investitura jure suo continuaret, sed quod processum esset per viam novæ concessionis, tanquam ex integro, juxta ea, quæ desuper cumulantur in his terminis, ultrà allegatos in discursu per Marin. ad Reverterter. *decis.* 562. Apet. *in compend. feud. rubr.* 19. *vision.* 14. *fol.* 87. *& seqq.* nihilominus omninò verius videtur, ut, vel intret conclusio, super qua multa colligunt adden. *ad decis.* 2. *part.* 3. *recent. & decis.* 676. *part.* 4. *recent. rom.* 3. *cum aliis dict. disc.* 148. *&* 177. *de regal.* & alibi frequenter, ut potius Princeps præsumatur circumventus; vel quod id proveniat ex stylis, & formularijs, citrà voluntatem id agendi; siquidem, secluso jure, vel interesse ipsius domini, eui magis expediat per novam investituram restringere feudum ad unam lineam, excludendo alias lineas in antiqua investitura contentas, pro faciliori devolutione; sive ut ita excludantur lineæ, vel personæ magis potentes, vel parum gratæ, parumque benevolæ; vel ut augeatur servitium reale, vel personale; sive quod restringantur facultates, & præeminentiæ; tunc speciem iniquitatis manifestæ redoleret ista voluntas, per quam licitum esset possessori feudi cum mora, aliove delicto, seu facto culposo supplantare successores, atque ex proprio delicto reportare commodum, cum jactura innocentium.

Hinc proindè pro meo sensu, contemptibiles videntur ponderationes, quæ desuper cum consueta leguleica simplicitate, vel inepta fieri solent per nostros super grammaticale, seu legali significatione, vel operatione verborum, & clausularum, quoniam verius videtur, ut etiam in ista materia procedi debeat cùm toties inculcata propositione, præsertim in ultimis voluntatibus, ac etiam in contractibus, seu legibus, & statutis, & quæ à judicibus principaliter, ac perpetuò præ oculis habenda est, ut scilicet tamquam in quæstione voluntatis, & facti, potiùs quàm juris, immorandum non fit in hac formalitate verborum, vel regulis generalibus, sed immorandum veniat in substantia veritatis, ac verisimilis voluntatis, quæ desumenda est ex qualitate, & circumstantiis facti, non autem ex hujusmodi verbis, & clausulis, quæ frequenter adjiciuntur pro formulario.

Cum eodem sensu quoque procedendum videtur in alio puncto, de quo in discursu, super diuturna observantia, ut scilicet ea rectè operativa sit, nimiùmque attendenda, quando, juxta præmissas considerationes, reducatur nova concessio ad probabilem dubietatem, ratione certæ voluntatis domini, in quo potestas ut suprà, concurrat, vel ratione bonæ fidei in eo, qui novam investituram obtinuit tanquam ex integro, eo quia sine ejus delicto prima investitura rigorosè esset resoluta, adeòut observanti dici mereretur interpretativa; secùs autem, ubi his cessantibus, atque in re clara, deduceretur tanquam præscriptiva, dum tali casu rectè intrent ea, quæ in materia juripatronatus gentilitii, vel in altera fideicommissorum ceteris relatis habentur apud Peregrin. *de fideicommissis, cap.* 4. *numer.* 17. Gratian. *discept.* 577. *num.* 44. Ciarlin. *controv.* 107. *num.* 61. Rota *dec.* 220. *par.* 11. *recent. & habetur sub titulo de juripatronatus, disc.* 351. *& disc.* 21. *de judiciis*; & interdictis feudalibus, Rosental. *in discurs. allegat. capit.* 9. *cons.* 84. *&* 85. Giurb. *de feudis*, §. 2. *glos.* 12. *nu.* 87. Spad. *cons.* 53. *lib.* 3. quod scilicet, vel ex regula, quod non valenti agere non currit præscriptio; vel ex altera, quod qui non potest expressè alienare, seu aliàs successoribus præjudicare, multò minùs potest tacitè negligendo, ne quod est directè prohibitum, indirectè sequatur, sive ex utraque simul juncta, verius est, ut successori venienti independenter à prædecessoribus ad feudum antiquum pacti, & providentiæ, non obstant præscriptio deducta ex negligentia prædecessorum.

Nisi observantia esset supra centum annos, atque non adesset obstantia tituli vitiosi, adeòut intrare posset facultas, de qua supra in annotatione *ad disc.* 2. & frequenter, allegandi scilicet quemcumque alium titulum meliorem absque necessitate justificandi.

Demùm quoad rigorem, cum quo post Constitutionem Gregorii XIII. de qua in discursu, in hoc principatu proceditur, ob non solutum in tempore tributum, vel aliam recognitionem, subrogatam loco servitii feudalis; quamvis in discursu insinuetur, quod iste sit magnus rigor fortè singularis; attamen ob ejusdem principatus, etiam singularem qualitatem pro ejusdem rigoris probabilitate, vel excusatione, rectè adaptari videntur ea, quæ super exclusione æquitatis canonicæ circa purgationem moræ habentur *sub tit. de emphyt. disc.* 46.

Duæ siquidem in isto principatu Status Ecclesiastici concurrere videntur rationes, quæ in aliis principatibus non militant; primò nempè quod est principatus electivus, pro frequentiori praxi brevis durationis, dum electio in senibus cadere solet; unde propterea cùm quandoque pro humana fragilitate homines quærere soleant, quæ sua sint, & quæ ad proprios successores transmittere possunt, non autem ea, in quibus administratores, & tanquam per speciem usufructuarii persona geratur, idcircò dari posset quandoque negligentia præjudicialis; & secundò quoniam feudatarii hujus principatus non sunt solùm proprii subditi, intrà ejusdem principatus viscera viventes sub omnimoda superioritate ipsius domini, ut (exempli gratia agendo de nostra Italia) sunt feudatarii Regnorum utriusque Siciliæ, ac illi aliorum Italiæ Principum, sed adsunt feudatarii potentes, in figura Principum supremorum, cum feudis regalibus unæ dignitatis, redolentibus supremum principatum, unde propterea juxta ponderationes, de quibus *dict. disc.* 46. quilibet sibi licitum redderet negligere solutiones hujusmodi tributorum, vel recognitionum, ut ita insensibiliter cum longo temporis decursu libertatem vindicaret, assecuratus de præjudiciis, quæ ab hac mora resultant, ab isto clypeo canonicæ æquitatis, & purgationis moræ; & per consequens iste rigor aliquam probabilem rationem habere videtur.

Mendosè autem ex errore in præmissis, ut pluries *numer.* 21. allegatur Cohell. *capit.* 24. dum est *cap.* 29. *eod. numer.* 21.

Et de feudi devolutione, vel confiscatione ob delictum feudatarii, etiam in præjudicium successorum independentium, & quando dicatur delictum feudale, quod istum effectum producat, habetur in præsenti Libro, *disc.* 131. & aliqua *disc.* 161. *de regal.*

EUGU-

EUGUBINA, SEU CIVITATIS CASTELLI CASTRI PRO COMITISSA DE CANTALMAJIS CUM CAMERA.

Casus disputatus in Congregatione Camerali, & sopitus cum concordi temperamento.

Castrum an præsumatur feudale, vel allodiale, & cui incumbat unam, vel alteram qualitatem probare, an scilicet domino agenti ad devolutionem esse feudale, vel hæredi Feudatarii defuncti esse allodiale, & quatenus aliquæ feudalitatis probationes, vel alia indicia concurrant, an exindè resultet exclusio fœminarum. Et aliqua de subfeudo regulando à natura feudi; & an omnia Castra possessa, vel concessa per Duces Urbini, dicantur spectare ad illum Statum, seu Ducatum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *In feudo, quod non constet esse rectum, & proprium etiam fœminæ succedunt remissivè.*
3 *Cui incumbat onus probandi qualitatem feudalem, vel respectivè allodialem.*
4 *Subfeudum regulatur à feudo, & dicitur ejusdem naturæ.*
5 *Castrum præsumitur potiùs allodiale, quàm feudale.*
6 *Ubi etiam constaret de feudalitate, adhuc doceri debet de tali, quod sit locus devolutioni.*
7 *Feudum regni Neapolitani est fœmininum.*
8 *Possessio, quam fiscus in casu prætensæ devolutionis de facto apprehendit, quid operetur.*
9 *De conclusione, ut id quod est intrà fines feudi non præsumatur feudale, quomodo intelligenda.*
10 *Subfeudum an possit esse diversæ naturæ, quàm feudum, & quando.*
11 *Subfeudum debet concedi gratis.*
12 *De familiæ Ubaldina allecta in illam Feltriorum.*
13 *Recensentur plura adminicula, quod Castrum alio titulo quàm feudi possideretur.*
14 *De Concilio Abbatis, ut in Statu Ecclesiastico omnia Castra præsumantur feudalia.*

DISC. VI.

1 Guidobaldus Urbini Dux, Eugubinæ Civitatis Vicarius, de anno 1499. Castrum Carpenarum cum jurisdictione, & aliquibus bonis, vendidit pretio florenorum 12. mill. Hieronymo de Bentivolis, stipulanti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque, cum clausula ad habendum latissimè extensa, nullo onere adjecto, vel juramento fidelitatis suscepto, nec aliqua prohitione accedente, nisi circa alienationem Palatii, seu Fortalitii, absque ipsius venditoris, vel ejus hæredum, & successorum licentia; Bentivolus autem de anno 1579. dictum Castrum, & bona, etiam Fortalitium, de licentia Ducis successoris, vendidit Joanni Baptistæ de Cantalmajis, pariter acquirenti pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscumque; defunctoque Vincentio ultimo masculo ex dicti Joannis Baptistæ primi acquirentis descendentibus, superstite Comitissa filia, Camera Apostolica de anno 1657. prætendens dicti Castri devolutionem ob terminationem lineæ masculinæ, de facto possessionem accepit; cùmque dicta Comitissa recursum habuisset ad Papam, atque ab isto negotium remissum esset Congregationi Camerali, plures acres disputationes desuper habitæ fuerunt.

Demùm verò causa sopita fuit cum concordi temperamento, ut dicta Comitissa, quæ prætendebat Castrum esse allodiale, ac transmissibile ad quoscumque, illud obtineret, ac recognosceret in feudum pro descendentibus utriusque sexus, atque ita præsens controversia finem habuit.

Duo autem fuerunt hujus disputationis puncti, seu inspectiones, primò nempè, an istud Castrum esset feudale, vel allodiale, & cuinam incumberet onus unam, vel alteram qualitatem probandi: & secundò, posito, quod constaret de feudalitate, an dicta Comitissa ejusque descendentes etiam per lineam fœmininam essent illius successionis capaces.

Super hoc secundo puncto modica versari videbatur difficultas, tum quia probabilius pro allodiali qualitate respondendum videbatur ut infrà, unde propterea cessabat occasio quæstionis in radice, dum etiam extranei quicumque erant hujus successionis capaces; tum quia, ubi etiam talia urgerent feudalitatis indicia, quod libero allodio exclu- 2
so, feudum dici posset, adhuc tamen cum non doceretur de investitura, neque concurreret obligatio servitii personalis cum præstatione formalis juramenti fidelitatis, absque dubio dicendum erat non constare, quod esset feudum rectum, & proprium, cujus successio ad solam lineam masculinam restricta est, itaut remaneret feudum impropriatum, cujus etiam fœminæ, ac alii de linea fœminina essent capaces, quinimò cum præstatione adversus masculos remotiores, juxtà ea quæ super hoc puncto formiter habentur disputata in Mantuana feudi *hoc eod. tit.* ubi de authoritatibus, & decisionibus, quæ super hoc puncto in præsenti etiam controversia allegabantur.

Major autem disputatio fuit super primo puncto feudalitatis rectæ, & propriæ fœminarum exclusivæ, circa quem duo erant Cameralium fundamenta, primò, quod cum fiscus esset reus, & possessor, dicta verò Comitissa esset actrix, huic incumbebat plenè, & concludenter probare allodialitatem, quam allegabat pro fundamento intentionis, juxtà regulam text. *in l. actor. de probat. cum aliis, quæ* 3
in proposito habentur in Pisaur. Molendinorum, hoc eodem tit.

Et secundò quod cum istud Castrum esset infrà fines, & pertinentia Vicariatus Eugubini, qui per dictum Ducem Urbini possidebatur jure feudi recti, & proprii exclusivi sexus fœminini, idcircò istud subfeudum censendum erat ejusdem naturæ, cujus erat ipsum feudum principale, tamquam membrum regulandum à suo capite, ac reliquo corpore, Loffredus *cons.* 39. *nu.* 35. Menoch. *cons.* 148. *num.* 14. 4
& est communis traditio feudistarum exindè inferentium, ideò in Regno Siciliæ citrà fœminas succedere in illis feudis, quæ comparativè ad ipsum Regnum subfeuda dicenda veniunt, quia ipsum Regnum, & sic feudum principale est etiam fœmininum.

Alia etiam assignata ratione deficientis potestatis, quia inter requisita desiderata ad validam subinfeudationem, illud est præcipuum, ut sint sub eisdem legibus, ac personis similis qualitatis, seu conditionis, ex iis, quæ in specialibus terminis subfeudorum hujus Status Urbini habentur in Senogallien. Castrorum *hoc eod. tit.*

His tamen non obstantibus (reflectendo etiam ad veritatem) credebam dictæ Comitissæ pro qua scribebam, justitiam assistere, quamvis egomet dictum concordiæ temperamentum laudaverim, & consuluerim, quia durum est cum fisco possessore, & manibus vacuis litigare.

Ad id probandum constituebam in primis regulam, ex magis communi & vera feudistarum opinione receptam, quod non constito de investitura aliisque concludentibus 5
feudalitatis indiciis, Castrum censendum est potiùs allodiale quam feudale, ut per Castr. *cons.* 179. *num.* 1. *lib.* 1. Alex. *cons.* 129. *num.* 1. *lib.* 1. Hartman. Pistor. *to.* 3. *quæst.* 39. *nu.* 2. Aponte *dec.* 2. Giurb. *de success. feud.* §. 1. *glos.* 3. *num.* 10. *dec.* 93. *nu.* 31. *& sequent. part.* 5. *recent. decis.* 69. *num.* 11. *& seqq. part.* 8. & plenius in Clomacen. Vallium, & in aliis frequenter *hoc eod. tit.* Qua regula, seu præsumptione generali sic stante, resultabat de consequenti, onus esse Cameræ prætendentis devolutionem ratione feudalitatis, istam probare tamquam fundamentum intentionis, tum quia allegans regulam dicitur habere fundatam intentionem, donec constet de limitatione probanda per eum qui allegat limitationem in dubio non præsumendam, Mantic. *decis.* 251. *num.* 4. Franch. *decis.* 197. *num.* 9. Barbos. *axiomate* 198. Tum etiam quia ut advertitur in terminis emphyteuticis per Rot. *decis.* 73. *part.* 10. *recent.* & in aliis frequenter, primum ac præcipuum requisitum devolutionis est, ut certitudinaliter constet de illa qualitate, cujus ratione devolutio prætenditur.

Idque adeò verum, quod licèt ad alios effectus, qualitas feudalis, vel empyteutica supponens alterius directum dominium, possit per alias probationis species, quinimò etiam per conjecturas & adminicula justificari, Bellon. un. *cons.* 44. *num.* 42. Menoch. *consil.* 395. *num.* 67. *& in aliis hoc tit. sæpius*, ad effectum tamen devolutionis necessaria est scriptura concessionis, ut ex ejus tenore conjici valeat illius natura, & num sit factus ejus casus, ex ea clara ratione, 6
quod possunt simul stare esse feudum seu emphyteusim, sed

ità

ità improprium & alteratum, quod etiam fœminarum & cognatorum, vel etiam extraneorum successio intret, *ut dec.93.n.36. & seqq. par.5.recentior.117. nu.1.par.7.162.n.6. cum sequ. part.9.* Buratt. & addent. *decis.* 602. Capyc. Latr. *consult.* 75. *nu.*280. *& seq.* Mediolanen. devolutionis 4. Junii 1655. Meltio, & sæpiùs sub tit. de emphyteusi.

Non implicat enim esse feudum verum, imò Dignitatis, & primi ordinis, cum regalibus & jure Principatus, & tamen esse fœmininum, ut de Regno Siciliæ citra, aliàs Neapolis, Mandos. 367. *lit. C.* Corneus *cons.*16. *n.5.in fine & n.7. lib.*1. Soccin. *cons.*257. *n.2.lib.*2. Menoch. *cons.*65.*n.*68. *&*
7 *seq.* Capyc. Latr. *d. cons.* 75. *n.* 87. *& seq.* ac docet frequentissima praxis de feudis Plumbini, & aliis, de quibus agitur *hoc eod. tit.* Ideòque semper verum videbatur, fisci prætendentis devolutionem onus esse, nedum probare feudalitatem in dubio non præsumendam, sed eam talis naturæ, quod restricta sit ad certum genus, cujus finis pariter sit probatus, *ut sæpiùs sub d. tit. de emphyt.*

Fundamentum verò possessionis deductam per Camerales, nullius videbatur momenti, quoniam quidquid sit de
8 puncto, an possessio fisci dici valeat vitiosa, & merè spoliativa ad alios effectus, qui in privato ita se de facto intrudente in possessionem de jure resultarent, ex privilegio quod saltem ex usu communi fiscus introduxit non litigandi manibus vacuis, & de quo privilegio, vel usu habetur præsertim actum in Messanen. Castrorum *hoc eod. tit.* Attamen ut ponderatur in d. Clomacen. Vallium, ac etiam in Pisauren. Molendinorum, & in aliis, istud quomodocumque introductum privilegium, tolerabile quidem est ad effectum excusandi à spolio, aliisque effectibus vitiosæ, & intrusivæ possessionis, necnon à necessitate præcisæ separationis possessori à petitorio, & ne fiscus quamvis fovens bonum jus in petitorio, succumbere tamen cogatur in possessorio, ut in privatis contingit, non autem ut causare valeat dictum alium effectum inducendi probationem limitationis odiosæ, & præsumendæ, ac transfundendi onus in eum, qui habens pro se regulam ac præsumptionem, gravamen, & spolium de facto passus est, quia esset multiplicare exorbitantias, & juris correctiones, ut præsertim advertitur in allegata Pisauren. undè reflectendo etiam ad solam veritatem, istud motivum omni positivi & naturalis juris ratione, ac fundamento destitutum videbatur.

Majoris considerationis erat alterum, quod istud Castrum utpotè subfeudum, seu membrum dicti Vicariatus
9 Eugubini, regulandum erat à natura sui capitis, vel corporis, Decius *cons.* 389. *nu.* 7. Rubeus Alexandrin. *cons.*133. *nu.*11. Rimin. jun. *cons.6. num.* 132. *& cons.*18. *n.*2. atque ubi infrascriptæ facti circumstantiæ non tollerent difficultatem, ista mihi videbatur gravis; licèt enim ego scribens tanquàm Advocatus deducerem adeò frequenter decantatam propositionem, ut non omne, quod est intrà fines feudi, præsumatur feudale, juxtà presertim opinionem, in qua residet Rota & Curia ex deductis in allegatis Clomacen. & Massanen. Attamen hæc propositio cum declarationibus, de quibus locis allegatis, recipienda videtur in prædiis, villis, domibus, & aliis rebus jure privato intra fines alicujus Castri, vel feudi possideri solitis, non autem in Castris & locis jurisdictionalibus constituentibus Universitatem & corpus stans de per se, cum in his terminis non de facili sit practicabile, ut Oppida, & Castra existentia intrà fines feudi majoris, jure privatorum prædiorum censenda sint.

10 Dicebam quoque, quod ubi etiam admittendum esset istud esse subfeudum, adhuc tamen non implicat esse diversæ naturæ ab ipso feudo principali, cum habeamus subfeuda, quę sub alio vocabulo feuda plana, & de tabula nuncupari solent, regulari jure allodialium, ac non subjacere rigorosis legibus feudalibus earumque restrictionibus, ex deductis per Rovit. *dec.* 42. & plenè in Mantuana bonorum *hoc eod. tit.*

Verùm istud erat satis periculosum fundamentum, quoniam ea, quæ habentur de subfeudis aliàs feudis planis & de tabula nuncupatis, jure allodii regulandis, procedunt in illis prædiis & bonis, quæ ita concedi, vel alienari solita, feudi, excadentiæ potiùs dicuntur, ac veniunt sub nomine fructuum feudi, non autem tangunt ejus partem in substantia, & proprietate, ut habetur in Senogallien. Castrorum, quod absque dubio applicari non poterat huic Castro, quatenus esset membrum, & de pertinentiis hujus Vicariatus, quia non constabat esse de excadentiis concedi solitis, undè remanebat verum subfeudum, quod feudatario majori concediturex quadam honestate, ut milites & barones sibi constituere valeat, juxtà deducta in d. Senogallien. sed cum iisdem legibus & conditionibus.

Eo magis quia inter subfeudi requisita, illud censetur præcipuum, quod gratuitò, & absque pretio, vel alia recom- 11
pensa fiat, ex collectis per Altograd. *cons.5. lib.2.n.22. cum aliis in d. Senogallien.* quod in præsenti cessabat, dum concessio facta erat, non jure subfeudi & beneficii per viam gratuitæ concessionis, ut militem & benevolum Vassallum sibi constitueret, sed jure conrractus merè correspectivi pretio mediante, atque ad formam privati allodii pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, undè stante devolutione feudi, locus erat reversioni hujus membri ad suum corpus, & unitatem, ex regula text. *in l. ex vectigali &c.* stante subinfeudationis invaliditate, juxtà puncualiter in hoc feudo Urbini firmata in d. Senogallien. Castrorum.

Solidum verò ac satis probabile motivum, per quod omnia præmissa cessabant, atque tollebatur necessitas assumendi tot inspectiones, consistebat in cessante, ac negato facti supposito, quod scilicet istud Castrum esset intra fines Vicariatus Eugubini, & de ejus pertinentiis, cum verius videretur, illud à præfato Guidobaldo possessum non esse jure Ducatus Urbini, seu Vicariatus Eugubini, sed jure proprio & allodiali omninò independenter à præfato Ducatu, aliisque feudis per investituram Pauli III. unitis, juxtà seriem, de qua in dicta Senogallien. Castrorum.

Ad id probandum ponderabam, ex multorum gravium historicorum testimonio, aliisque probationibus & admi- 12
niculis, fortiùs verò ex illius regionis constanti fama & traditione, præfatum Guidobaldum, qui hujus Castri alienationem fecit, non esse de familia Feltriorum, sed de illa Ubaldinorum, utpotè filium Federici, qui filius Bernardini Ubaldini domini della Carda adoptatus fuit per Comitem Guidum Antonium prole carentem, ac ultimum de familia Feltriorum, per quam adoptionem non amisit, sed retinuit, vel actu, vel aptitudine, ac jure successionis postmodum apertæ quamplura Castra, quæ ab ista familia Ubaldina in illis partibus potenti ab antiquo possidebantur, undè propterèa ex hoc jure liberi allodii potiùs quàm ex dicto alio jure subfeudi controversum Castrum à dicto Guidobaldo possidebatur.

Comprobabam hanc veritatem ex pluribus adminiculis, 13
quæ insimul juncta cum regula, ut singula, quæ non prosunt &c. eam in claris ponere videbantur.

Primò, & fortiter ex controversi Castri situatione extra Ducatum Urbini, vel Vicariatum, & territorium Eugubii, cum supponeretur in facto illud undique circumdatum esse à territoris Civitatis Castelli, Montoni, & aliorum locorum Status Ecclesiastici immediati, qui ad differentiam Status Urbini devoluti, in illis partibus nuncupari solet *Stato vecchio*; sicuti enim circumdatio, vel adjacentia probat existentiam intrà limites alicujus territorii, ità è converso contrarium eam excludit, ex iis, quæ satis frequenter in hac materia situationis alicujus Ecclesiæ, vel loci intra limites alicujus Diœcesis habentur *sub tit. de jurisdictione, & præeminentiis.*

Secundò etiam fortiter ex recenti rerum mutatione, quia omninò defecta in eodem Guidobaldo, sive vera, sive allecta familia Feltriorum, undè Status Urbini, & Vicariatus Eugubii transierunt in familiam Ruveream, ob adoptionem Francisci Mariæ de Ruere sub Alexandro VI. sequutam, verisimiliter hic novus dominus hanc patenter invalidam subinfeudationem, & alienationem retractasset, si Castrum fuisset de dicti Vicariatus pertinentiis, dum tunc memoria erat satis recens.

Tertiò quia sub Leone X. de anno 1518. ob delictum Ruverei, Status præditus declaratus fuit devolutus, illiusque possessione apprehensa, omnia fuerunt diligentissimè revisa, ut liquet ex deductis in Pisaurien. Molendinorum, & tamen neque tunc, neque in gratia restitutoria Hadriani VI. vel in nova investitura Pauli III. de isto Castro aliqua mentio habita est.

Quartò ex modo, quo illius alienatio sequuta est, tamquam scilicet de libero allodio pro hæredibus, & successoribus quibuscumque, mediante pretio correspectivo, nulloque reservato servitio, cum subsequuta observantia plurium alienationum, nullo requisito beneplacito, nisi quoad fortalitium, quæ omnia repugnant qualitati feudi, vel subfeudi in neque in dubio admittendus est adeò multiplex cumulus delictorum.

Et demum quintò fortiter ab ipsa observantia, requie eventu de facto, quia devoluto per mortem ultimi Ducis Francisci Mariæ universo statu Urbini juxta unionem Pauli III. dicti Vicariatus Eugubini complexivo, ad M. Ducissam Etruriæ ejus ex filio prædefuncto neptem, & hæredem allo-

allodialium, transierunt nedum bona allodialia, & privata ex deductis in d. Pisauren. Molendinorum, sed etiam aliqua Castra, utpotè à dicto Duce alio titulo, vel jure possessa, quàm ex illo Status Urbini, & Vicariatus Eugubini, ergo aderat possibilitas, ad actum etiam redacta, alterius tituli independentis à feudo, quæ adminicula, ubi etiam singulariter, & de per se considerata pati possent difficultates resultantes ex responsionibus Cameralium, attamen insimul juncta cum generali regula, seu præsumptione juris huic parti assistente, tollere videbantur omne dubium.

Et licèt pænè miraculosæ eruditionis de Rubeis Cameræ Advocatus multos adduceret historicos negantes dictam adoptionem, ac affirmantes dictum Federicum fuisse filium Guidi Antonii ex nobili muliere susceptum, cum aliqua solùm diferepantia, nimirùm in constantia matrimonii, vel extrà, nihilominus dicebam, quod vel facta comparatione in numero, & qualitate Chronistarum, major, & sanior pars assistebat dictæ adoptioni, vel quod ista diversitas sufficeret ad offuscandum, ac reddendum dubium id quod asserebatur, ex parte Cameræ agentis ad devolutionem, ex recepta propositione, quod reo, seu habenti jam intentionem fundatam, sufficit offuscare, ac dubias reddere probationes actoris cùm contraria possibilitate, quæ sufficit ad operandum, ut probatio non dicatur concludens, & perfecta, Surd. *cons.* 505. *numer.* 6. Merlin. *decis.* 597. *num.* 34. *alias* 229. *par.* 6. *recent.* Royas *decis.* 456. *sub num.* 3. Barbos. *axiom.* 191. *numer.* 2. *cum sequent.* & est frequens axioma, potissimè tot aliis adminiculis concurrentibus insimul, & unitim ut suprà ponderandis.

14 Decantabant quoque Camerales solitas cantilenas deductas *ex celebri consil.* Abbatis, ac aliis congestis per Spadam *cons.* 1. *tib.* 1. super præsumenda qualitate feudali in Statu Ecclesiastico; sed facilis erat responsio (adeo frequenter ita causarum necessitate, vel opportunitate exigente, repetita in aliis hoc eod. tit.) quod cessantibus investitura aliisque requisitis feudi recti, & proprii, ista præsumpta feudalitas rectè procederet ad effectum alti dominii, & superioritatis Papæ, tollendumque illud purum allodium, per quod nemo recognoscitur, nisi Deus, non autem exinde inferri potest ad feudalitatem rectam, & propriam, quæ subjaceat consuetudinibus feudorum, ut notoria praxis docet in casu fortiori Castrorum existentium in ipso patrimonio Beati Petri, quinimò & in ipsus urbis districtu.

S U M M A R I U M.

1 *An castrum præsumatur feudale, vel allodiale, remissivè.*
2 *An fœmina succedant in feudis.*
3 *Declaratur conclusio, quod subfeudum est ejusdem naturæ, cujus est feudum.*

ANNOT. AD DISC. VI.

1 DE quæstione, de qua etiam agitur in hoc discursu super qualitate Castri, seu loci, an in dubio præsumatur potius feudale, quàm allodiale, vel è contra, habetur suprà *in annotatione ad disc.* 2.

Et de regula generali super capacitate fœminarum succedendi in feudis, habetur *hoc eodem tit. disc.* 11. *& infrà*
2 *in ejus adnotatione, & in hoc supplemento, disc.* 112. *&* 127. *&* 134.

Quatenùs verò pertinet ad assumptum principale hujus discursus, ut subfeudum reguletur à natura feudi; erroneum videtur indefinitè procedere cum hac generalitate,
3 in quocumque casu, ad aliud non reflectendo, quoniam verè, & propriè id procedit in illo subfeudo, quod fiat de toto feudo per speciem subrogationis unius Vassalli loco alterius, juxta primam speciem, de qua supra *in annot. ad disc.* 1. Ex ea ratione, quod inter alia subfeudi requisita est illud, ut fit cum eisdem legibus, & conditionibus, quæ species hodie videntur recessisse ab aula, *ut in d. annot. ad disc.* 1.

Quovero ad alias species, quæ sunt in usu; adhuc reflectendum est ad earum diversitatem, *de qua in d. adnotatione ad d. disc.* 1. *ac etiam disc. seq.* quoniam ubi agatur de illo subfeudo, quod fiat de excadentiis, quodque alicubi nuncupatur planum, & de tabula differentia est plana, cùm ista species subfeudi non reguletur jure feudi, sed jure allodii, ideoque sit longè diversæ naturæ.

Et quoad aliam speciem, illorum subfeudorum, quæ de oppidis, & castris concedantur per feudatarium dignitatis cum jure principatus, ad effectum sibi constituendi milites nobiles; quamvis in casu omninò ambiguo cum ista regula procedendum sit, ex ea congrua ratione, quod membra censenda sunt ejusdem naturæ, cujus est corpus, ut in discursu; attamen non videtur requisitum præcisè necessarium, dum hujusmodi subfeuda, quæ sunt cum longè minori jurisdictione, & potestate, tamquam pet speciem distributionis gubernorum, & administrationum, revera non important scisuram, vel divisionem feudi, neque ejus unitati præjudicant, ideoque diversitas naturæ nullam repugnantiam præseferre videtur, atque ita docet plurium principatuum praxis, ac propterea regula procedit in casu ambiguo.

MANTUANA FEUDI, SEU BONORUM PRO EPISCOPO, CUM DUCE MANTUÆ.

Casus per Rotam primo loco decisus ad favorem domini mediati, deinde ad favorem immediati, & causa pendet.

Subfeudi devolutio per lineam finitam, vel alium casum, an fiat ad subinfeudantem, & dominum immediatum, vel ad infeudantem, & dominum directum mediatum.

Et quando subfeudum transeat in feudum directum, & in capite.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *Devolutio subfeudi regulariter fit ad subinfeudantem, non autem ad D. directum mediatum.*
3 *Intellige, ubi pænès subinfeudantem remanet pars feudi, vel remanent reliquæ, secus si nihil.*
4 *Ubi totum feudum subinfeudatur, nihilo retento, subfeudatarius dicitur habere immediatè à domino directo.*
5 *Renunciato, vel cesso feudo ad favorem unius, an eo cessante, feudum revertatur ad renunciantem, vel potius aperiatur domino, vel remotiori agnato.*
6 *Feuda Episcopatus Mantuæ ex consuetudine sunt alienabilia, & de eis feudatarius potest disponere.*
7 *Beneplacitum domini, ubi ex pacto reservatur, an sit necessarium, etiamsi aliàs de jure non requireretur.*
8 *Non est immorandum in doctrinis, & regulis generalibus, vel similibus, ubi habemus speciales.*
9 *In materia feudali an procedatur per similia.*
10 *Si plura feuda uni personæ, & per unam investituram conceduntur, an efficiantur unicum feudum, vel adhuc remaneant plura, & diversa.*
11 *Feuda Mantuana consistere dicuntur etiam in modico petio terræ.*
12 *An, & quando subfeudum fiat feudum directum, & in capite, & num. seqq.*
13 *Distinguuntur species feudorum, quæ scilicet sint feuda, & quæ subfeuda, & quæ sint feuda quaternata.*
14 *Subfeudum concessum à feudatario cum assensu domini nulla reservatione sibi facta, efficitur feudum directum, & immediatum.*
15 *Secus si aliquid sibi reservat, quia tunc assensus domini tollit obstaculum, ac operatur solum licentiam subinfeudandi.*
16 *Si Episcopus concedit Prælato inferiori de assensu, & licentia Papæ jurisdictionem in oppido, vel loco diœcesis, an dictus locus remaneat de diœcesi sub Episcopi superioritate.*
17 *Decisio causæ pro subinfeudante.*
18 *Sed decisio non placet, & de ratione.*
19 *In feudis non admittitur simulatio, neque intrat regula plus valere, quod agitur, sed dicitur feudatarius ille, quem dominus investivit, licèt iste simulatè pro alio quæserit.*
20 *Idem dicitur in officiis, & beneficiis.*
21 *Observantiæ tamquàm interpretis est deferendum.*

D I S C. VII.

E Piscopus Mantuanus de anno 1332. prævia narrativa, quod terræ positæ in insula Reveri (hodiè Podii nun- 1
cupata) à tempore immemorabili de consensu, & authoritate Summi Pontificis, certis personis infeudatæ fuerint, & per aliquorum mortem absque successore, aliqua feuda fuerint aperta, sed ob temporum calamitates deteriorata, volens de consilio Jo. Andreæ, & Ricchardi de Malumbra insignium jurisconsultorum tunc viventium,

Vassallos sibi constituere, dictaque feuda aperta concedere, ideo intuitu beneficiorum, quæ sibi, & prædecessoribus præstitit Aloysius Gonzaga Mantuæ dominus, eumdem *pro se, & filiis, ac liberis suis masculis, & fœminis in perpetuum, in feudum honorificum cum sacramento fidelitatis investivit, cum clausula ad habendum, & quidquid ei, suisque hæredibus placuerit sine contradictione Episcopi faciendum, salvo jure directi feudi Episcopatus &c.* quæ investitura fuit deinde successivis temporibus ad favorem præfati Aloysii successorum renovata, etiam cum jure subinfeudandi.

De annis autem 1535. & 1537. Maximilianus Gonzaga è dicto Aloysio descendens, dictorum feudorum possessor, de aliquibus ex dictis terris in loco nuncupato *dell' Angelo*, subinfeudavit Hieronymum Piperarium, & de annis 1548. & 1551. idem Maximilianus, reservato assensu Episcopi, quatenus opus esset, liberavit dictas terras ab omni jure feudali, itaut de cætero dictus Piperarius ejusque hæredes eas haberent uti allodiales, & liberas ab omni jure feudali, cum verbis, & clausulis amplissimis, & de anno 1555. ad instantiam ejusdem Maximiliani, Cardinalis Gonzaga tunc Episcopus, receptis à Piperario quibusdam aliis terris, prædictas ut suprà liberatas, à jure directi dominii Ecclesiæ, & Episcopatus etiam exemit, & liberavit; sed impugnante Episcopo successore hujusmodi liberationem, ac prætendente propterea devolutionem; eodem Maximiliano procurante, anno 1569. obtinuerunt filii, & hæredes Piperarii denuò per Episcopum de dictis terris investiri, à quorum manibus devenerunt in quosdam de Abdua, qui etiam novam investituram ab Episcopo receperunt, ab istis verò transitum fecerunt in quosdam de Gonzaga, & successivè in quosdam de Caffinis, qui omnes ab Episcopo pro tempore renovationes, seu novas investituras acceperunt.

Terminata demùm linea prædictorum de Caffinis per obitum Comitis Vincentii, qui de illa fuerat ultimus superstes, ortaque proinde lite super devolutione inter Episcopum, & dicti Vincentii uxorem, ac hæredem, obtentisque ab Episcopo in Rota favorabilibus resolutionibus, obtinuit admitti ad causam Dux Mantuæ, prædictorum Aloysii, & Maximiliani descendens, & successor, prætendens sibi tamquam domino immediato, & subinfeudanti, non autem Episcopo domino mediato, devolutionem suffragari, ac subfeudum apertum esse, unde assumpta disputatione in Rota coram Cerro Decano sub die 28. Januarii 1658. pro Episcopo responsum fuit.

Licèt enim juris regula sit, subfeudorum devolutiones ad
2 subinfeudantem, tanquam dominum immediatum, non autem ad dominum directum, & mediatum spectare, per text. *clarum in c. Imperialem, §. illud quoque de prohib. feud. alien.* per Feder. ubi Isernia, *& cæteri*, qui licèt loquantur de devolutione ex causa delicti, unde aliqui dubitant de casu alienationis, vel mortis, ut bene motivando habetur apud Cyriac. *contr.* 82. *numer.* 2. *&* 3. ubi allegantur Pistor. Rosental. & cæteri, *& per eundem contr.* 598. *n.* 12. *& seqq.* in omnibus tamen casibus ex rationis identitate statuenda venit regula, juxta facti circumstantias limitanda, prout eam admittunt Cyriac. pro domino directo, & mediato scribens, ac Rota *in d. decis.* coram Cerro pro eodem domino mediato respondens.

Ea tamen intelligenda venit, ubi pænès subinfeudantem aliquæ remanent feudi partes, vel reliquiæ dominii (quod
3 directum subalternum, vel utile superius, à feudistis dici solet,) itaut remaneat in feudatario extremum habile reversionis, seu conjunctionis subfeudi ad suam primævam integritatem, secus ubi infeudans nihil pro se retinuit, sed omne jus à se abdicando in subinvestitum transtulit, juxta distinctionem Isernia *in d. c. Imperialem sub num.* 63. quem cæteri sequuntur congesti per Rosental. *cap.* 11. *concl.* 18. *in glos. litt. C*, Cyriac. *d. contr.* 82. *num.* 4. qui scribens in individuo pro Episcopo Mantuano, pro eo dicit decisum, & ex hoc ita sensit Rota in decis. de super edita prædicta die 28. Januarii 1658.

Et meritò, quia ubi feudatarius totum feudum, (homine concedente) subinfeudat, dicitur fieri à feudo extraneus, adinstar ementis pro persona nominanda, qui facta nominatione fit à venditione alienus, illaque substantiata remanet cum persona nominata, perinde, ac si directè emisset per organum, & instrumentum nominantis, quos terminos passium in subinfeudatione totius parificant feudistæ, apud quos data validitate subfeudi cum suis requisitis, de quibus *in Senogallien. Castrorum hoc tit.* remanet planum, & benè probatur *decis.* 182. *par.* 6. *recent.*

Obtenta verò pro parte Ducis adversus hanc resolutionem nova audientia, scribentes pro eo, non controvertebant dictæ distinctionis veritatem, sed negabant applicationem, quasi quod procederet, ubi totum feudum subinfeu-
4 datur, secùs autem ubi solùm aliqua pars, & quidem modica, cùm tota curia prodii, in qua consistit feudum, supponeretur bubulcarum 1330. subfeudum verò supponeretur bubulcarum 230. ideoque remanet corpus feudi, cui hæc modica pars tamquam membrum in casu devolutionis uniri debeat.

Impugnabant etiam potestatem Maximiliani in faciendo dictam liberationem in præjudicium agnatorum venientium jure proprio, cùm investitura contineat formam pacti, & providentiæ, ut propterea pro infecta haberi debeat, præsertim dum reservatum fuit domini beneplacitum, quod non intercessit.

Ac demùm acriùs insistebant in eo, quod in omnem eventum dicta liberatio censeri deberet facta solo favore subinfeudati, ejusque jure durante, cujus personam, & lineam subinfeudans contemplatus fuit, & quos magis quàm seipsum suosque successores diligere voluit, non autem, ut dicto favore cessante, bona in sui ipsius exclusionem redeant ad dominum, ad quem non respexit neque contemplatus fuit, juxta theoricam Bart. *in l. qui Romæ, §. duo fratres n.* 24. *ff.* 5
de verb. oblig. ubi firmat, quod renuncians feudo, vel emphyteusi ad favorem alterius capacis, isto deficiente, non censetur suum jus abdicasse, ut feudum domino directo, vel remotiori agnato aperiatur, cùm nec renunciantis, nec renunciatarii animus ad istos directus fuerit, idemque firmat idem Bart. *cons.* 58. *in* 3. *dub. n.* 5. *lib.* 1. & sequuntur Peregr. *de fideic. art.* 52. *n.* 73. *& seqq.* Marescott. *lib.* 2. *var. c.* 59. *n.* 2. Schrader. *de feud. p.* 8. *c.* 5. *n.* 27. Fulgin. *de emphyteusi titul. de renunt. quæst.* 1. Berous *cons.* 67. *lib.* 1. Honded. *cons.* 36. *lib.* 1. Surd. *cons.* 446. *n.* 16. *& cons.* 517. *n.* 14. *& seqq.* Cyriac. *contr.* 4. *n.* 20. *&* 21. Rot. *decis.* 186. *p.* 3. *recent.* & habetur in Romana seu Urbevetana success. & in Romana fideicomm. de steccatis *sub tit. de fideic. vel altero de renunciat. & alibi præsertim sub tit. de emphyt.*

Pro Episcopo autem ad secundum objectum super defectu potestatis facili negotio responderi posse credebatur, cum recepta consuetudine feudorum hujus Episcopatus su- 6
per libera illorum dispositione, & alienatione, accedente præsertim alienandi, ac disponendi licentia in eadem prima investitura contenta, ut pluribus congestis de ista consuetudine loquentibus firmavit Rota in hac eadem causa coram eodem Cerro 18. Martii 1654. & 28. Januarii 1656. ac etiam in alia Mantuana feudi 27. Januar. & 30. Maji 1659. coram Verospio, de qua habetur in alia Mantuana *hoc tit.* ubi latiùs de ista consuetudine, & alienandi facultate, qua stante, ac etiam attenta feudi impropriatione non requirebatur Episcopi licentia, generaliter etiam in prima investitura concessa, ut ponderatur in dictis decisionibus coram Verospio.

Et licèt ubi beneplacitum præcisè reservatur per viam conditionis cum clausula *& non aliàs*, illud omninò ad actus validitatem requiratur, quamvis aliàs non esset de jure necessarium, si non tamquam solemnitas, saltem tam- 7
quam conditio sine qua partes contrahere noluerunt, Cephal. *cons.* 118. *n.* 9. *& seqq.* Gregor. & Adden. *decis.* 192. *n.* 1. Buratt. & Adden. *decis.* 374. *decis.* 561. *n.* 2. *&* 3. *p.* 5. *rec.* Otthobon. *decis.* 147. *num.* 7. *&* 8. Bonon. primogenituræ 14. Februarii 1656. Bich. *decis.* 30. post Bondenum & in aliis frequenter; attamen id procedit, ubi accedit clausula *& non aliàs*, sive constat, partium voluntatem fuisse, id adjiciendi pro conditione, sine qua non, secus ubi simpliciter beneplacitum reservatur, quia subintelligitur, quatenus de jure requiratur; & multò magis ubi id exprimitur, ut ita distinguendo habetur in supra allegatis authoritatibus, *& decis.* 404. *num.* 6. *p.* 2. *recent.* & benè in d. Mantuana feudi 27. Januarii 1659. Verospio, & in d. hujus causæ decisione coram Cerro.

Et ultimum objectum deductum ex theorica Bart. *in d. leg. qui Romæ, §. duo fratres*, quæ in suis terminis est verissima, quoties verba renunciationis non importent omnimodam realitatem, ut latiùs de ea habetur *in dicta Romana, seu in Urbevetana Successionis sub titul. de fideicommissis, ac etiam sub titul. de renunciat.* credebatur evitabile ex defectu applicationis, quia Bar. & sequaces loquuntur, ubi unus ex comprehensis in investitura feudali seu emphyteutica, renunciat ejus jura ad favorem alterius, sed non percutit terminos subinfeudationis, in quibus cùm habeamus authoritates, & terminos speciales ac individuos, non est in generalibus, vel similibus immorandum, ut advertit Rot. *decis.* 543. *n.* 1. *part.* 1. *diverss. & dec.* 721. *n.* 5. *p.* 2. *recent.* maximè in materia feudali, in qua non
9 proceditur per similia, nisi ubi verè res est similis, ut magistraliter advertit Isernia *in c.* 1. §. *sed etiam res, per quos fiat investitura, n.* 11. & Bald. *in rubr. de feud. cognit. n.* 8.

Credebatur proinde causæ difficultatem restringi ad primum motivum, quod scilicet ageretur de subinfeudatione partis feudi, alia majori parte pænès subinfeudantem remanente, quo casu cessare videntur omnia fundamenta deducta per Cyriac. *d. contr.* 82. & alios, de quibus in d. hujus causæ decisione.

Super hoc igitur puncto, ego qui solus assumpsi munus scribendi super eo, negabam in primis facti assumptum, quod ageretur de parte feudi, alia parte pænès infeudantem remanente, quia tempore concessionis hoc non erat unicum feudum individuum, sed erant plura feuda diversis personis concedi solita, ac per plurium deficientiam devoluta, ut constat ex tenore investituræ in facti serie supposito, & non tamquam unicum, sed tamquam plura feuda Aloysio Ducis authori conceduntur; unde retinent suam dividui-tatem, ac priorem naturam, neque ex concessione de illis facta uni personæ, & per unicam investituram, aliqua re-
10 sultat unio, nisi expresè dicatur, ut optimè probat Rovit. *super pragm.* 1. *de titulor. abusu, num.* 89. *& seqq. usque ad n.* 102. *ubi cæteri*, quod habemus quotidianum in beneficiis Ecclesiasticis, quæ eodem tempore sub eadem dispositione plura insimul uni personæ conceduntur, sed non per hoc resultat eorum unio, ut idem Rovit. ratiocinantur & Apont. *cons.* 12. *n.* 42. *& seqq. lib.* 2. quinimò unum feudum validè divisum, si devolvatur, non remanet unum, sed plura, Bellon. jun. *de jure accresc. c.* 6. *quæst.* 37. *n.* 248. unde non benè ex parte Ducis supponebatur has terras *dell' Angelo* esse membrum, vel partem alterius feudi, quia potiùs dicendum est esse feudum stans de per se, cùm in ea regione tot dicantur
11 feuda, quot sunt poderia, seu petia terræ, etiamsi sint modica, & quantum importent tres ranæ saltus, ut per hæc verba testatur meliùs Doctor Mantuanus, & Ducis minister, ac defensor in ejus allegationibus impressis *alleg.* 8. *n.* 58. *& alleg.* 18. *n.* 110. *lib.* 1.

Sicuti enim si possessor plurium beneficiorum, unum resignet, alia verò retineat, nullas partes, vel reliquias dimissi Beneficii retinere dicitur per retentionem aliorum, sic à pari, cùm quodlibet feudum dicatur Universitas, & Corpus stans de per se ab aliis distinctum, ut ex Frecc. *de feudis*, & aliis, Galeot. *contr.* 22. *n.* 6. *&* 19. *& contr.* 54. *numer.* 30. *&* 31. *lib.* 2. unde cessat omnis difficultas, quæ unicè consistit in feudi individuitate, per quam portio deficiens aliis portionibus accrescat, sive membrum ad sui corporis unitatem revertatur.

Præterea ubi etiam admitteretur totam istam Curiam Podii constituere unum feudum, adhuc tamen dicebam non implicare, partem subinfeudatam totaliter dismembrari à suo corpore, ac effici corpus stans de per se, & sic de subfeudo fieri feudum in capite à suo antiquo corpore separatum.

Disputant enim in puncto Regnicolæ (quos solos tepe-
12 ram ad hos præcisos terminos descendentes,) an & quando subfeudum de parte, vel membro feudi, fiat feudum in capite, itaut subfeudatarius fiat Baro, & recognoscat solùm Dominum directum, tanquam immediatum, non autem subinfeudantem; verùm quia utuntur quibusdam terminis, qui sunt in ea regione peculiares, apud alios tamen ignoti, ut advertunt in ista quæstione Capyc. Latr. *consult.* 74. *numer.* 23. & Rovit. *super pragm. in rubr. de feud. in princip.* Idcircò ad faciliorem motivi notitiam distinguendo terminos.

Dicebam ad effectum, de quo agitur, dari feuda, & sub-
13 feuda; feuda sunt ea, quæ directè, & in capite habentur à Rege, & hæc in Regno vocantur quaternata, ibi ex originali dicto Isernia nuncupata, quia in quinternionibus Regiæ Curiæ describuntur. Subfeuda verò sunt ea, quæ non à Rege directè, & in capite conceduntur, sed à Baronibus, & Feudatariis aliis eorum subvassallis, & hæc triplicem habent speciem.

Una est eorum, quæ dicuntur mixta, seu quaternata secundùm quid, & sunt illa, quæ conceduntur à Barone cum assensu Regis, qui registratur etiam in quinternionibus, id-eo hoc nomen quaternati secundùm quid eis tribuitur, ad differentiam illorum quaternatorum simpliciter, quæ directè à Rege obtinentur.

Altera est eorum, quæ sine Regis assensu conceduntur per feudatarium cum jure adohæ, & servitio feudali, & hæc nullam habent quaternati nuncupationem, sed vocantur feuda plana, & de tabula, feudalem tamen naturam adhuc retinentia, feudali busque legibus juxta veriorem opinionem regulanda ob adoham, & servitium feudale.

Tertia demùm est eorum, quæ dantur per feudatarium, absque Regis assensu, & absque feudali servitio, vel adoha, sed sub annua præstatione pecuniæ, vini, vel carnis, &c. & hæc dicuntur plana, & de tabula simpliciter, nullam feudalem naturam habentia, sed jure meri allodii regulanda, & istæ duæ ultimæ species, verè non dantur in aliqua parte, vel membro feudi, sed solùm in excadentiis, quæ magis inter fructus computantur, quia in Regno sine Regis assensu non possunt feudatarii subinfeudare, ut benè post antiquiores ab eis deductos de dicta distinctione agunt Rovit. *decis.* 42. *& super pragm. in rubr. de feud.* & Capyc. Latr. *d. consult.* 74.

In prima igitur specie subfeudi concessi cum Regis assensu, intrat quæstio, an dictus assensus quaterner feudum, itaut reddat feudum verè quaternatum, quod idem est, ac directum, & in capite, tam ad effectum servitii, quàm devolutionis, &c. & Isernia *in Constit. Regni, quæ incipit*, si quis Baro *sub tit. de donatario, & in c.* 1. §. *similiter, de Capitan. qui Curiam vendidit, num.* 21. *dicit* (sunt verba præcisa) *quod si Baro concedit feudum alteri cum assensu Regis, ut ab eo & sub eo teneatur, iste qui recipit, fiet Baro, nam Regis assensus quaternat feudum, cum Rex confirmans videatur dare.*

Super istorum verborum intelligentia, satis certant inter se Regnicolæ, ut post alios ab eis allegatos Aponte *in reper.* 14
feudal. impress. post ejus decisiones lectione prima, à num. 75. *ad* 100. Rovit. *in rubr. de feud. à num.* 49. *ad fine* Capyc. Latr. *de consult.* 74. ex quorum dictis liquet, esse distinguendum, quod aut Baro cum Regis assensu subinfeudat partem, vel membrum feudi, nihil pro se reservando, quia scilicet non dicat, *quod recipiens ab eo, & sub eo tenere debeat*; & tunc omnes concordant, illud subfeudum effici feudum quaternatum, & in capite, tamquam immediatè concessum à Rege per actum occultum refutationis, & novæ concessionis, quia fingitur feudatarium illam feudi partem, seu membrum dismembrasse à suo corpore, ac refutasse Domino, qui per assensum habentem vim Investituræ subinfeudato concesserit, ut benè Rovit. *num.* 56. *&* 83. Capyc. Latr. *d. consult.* 74. *num.* 69. *& in fine, qui num.* 112. ex Camerario in individuo exemplificat, ubi datur certa quota, vel res, quæ subsit Curti alicujus feudi; & quod subfeudum possit effici feudum in capite à suo priori feudo separatum, Cumia *de success. feud. verbo subfeudatar. n.* 11.

Aut Baro cum Regis assensu concedit subfeudum, reservato sibi servitio, & cum clausula, *quod recipiens ab ipso, &* 15
sub ipso, sive sub Rege, & sub ipso teneat, & tunc intrat inter eos discrepantia, super qua protestabar meum non esse proferre judicium, quia extra casum quæstionis, super quo strictè stylus est Curiæ disputandi; sed verior videbatur opinio volentium, subfeudum remanere in sua specie, & non effici feudum, quia resistit voluntas concedentis, assensum verò Regis non inducere veram, & propriam quaternationem, sed secundùm quid, quia scilicet non habeat vim Investituræ, sed solùm removeat obstaculum prohibitionis, quam in Regno habent Feudatarii de subinfeudando, ut per Rovit. & alios ubi suprà, ac ita reducendo materiam ad compendium, de Marin. *resol. quotid.* 126. *num.* 84. *& duobus seq. lib.* 1.

Dabam in hoc exemplum practicum in similibus terminis Episcopatuum, & Diœcesum spiritualium, quamdam simi- 16
litudinem cum feudis habentium. Si enim Episcopus (quem Baroni, & Feudatario assimilamus) de consensu Papæ quem assimilamus Regi) concedat alicui Prælato inferiori jurisdictionem, & regimen alicujus Oppidi ejus Diœcesis, reservata sibi lege Diœcesana, & superioritate, itaut ab ipso, & sub ipso teneat, utique iste inferior Prælatus, quem subinfeudato assimilamus, dicitur derivans ab Episcopo, quem in authorem, & Dominum immediatum agnoscit; non autem Papam, cujus assensus non causat dicti Oppidi dismembrationem à Diœcesi, neque erectionem loci nullius stantis de per se, sed solùm facit suam operationem removendi obstaculum, resultans Sacris Canonibus, & ab extravag. *ambitiosæ*, hujusmodi concessiones Episcopis interdicentibus. Sed si Episcopus aliquem locum Diœcesis concedit inferiori Prælato, cum omnimoda Jurisdictione, ac liberatione à quocumque suo jure, & lege Diœcesana, & Papa desuper præstat assensum, quinimò novum ex integro concessionis privilegium tribuit, tunc iste inferior Prælatus dicitur effici ordinarius in capite, inde-

independens ab Episcopo, & immediatè Papam agnoscens, juxtà casum *decis.* 54. Martini Andreæ cum aliis, *quæ in materia habentur in Toletana Jurisdictionis sub tit. de Jurisdictione, & in plerisq; aliis eod. titul.*

Applicando igitur ad casum, Maximilianus cum verbis, & clausulis amplissimis, cessit cuicumque suo juri super his tertis competenti, easque penitus abonere, & servitio feudali liberavit, nihil prorsus sibi reservando, & quod magis est, Dominus directus non processit per viam simplicis assensiis habentis vim tacitæ, & implicitæ Investituræ, sed per viam Investituræ novæ tamquam ex integro, ipsomet Maximiliano sciente, procurante, & approbante. Unde nimis clarum videbatur versari in prima parte distinctionis, quinimò in terminis fortioribus, atque hoc subfeudum effectum esset feudum directum, & immediatum.

Hęc autem reputata forte fuerunt Advocatorum subtilitates, unde, ut liquet ex decisione desuper edita, non
17 fuit ad ea reflexum, sed procedendo cum supradicto tertio motivo deficientis voluntatis deducto *ex dicta theor.* Bart. *l. qui Romæ*, §. *duo fratres* (super qua solùm his peculiaribus terminis feudalibus non deductis in præcedentibus disputationibus restricta erat difficultas,) recedendo à dicta prima decision. *sub die* 10. *Martij* 1662. coram eodem Cerro, responsum fuit pro Duce, ut ei tamquam subinfeudanti, & Domino immediato hoc subfeudum apertum esset, quasi quod eatenus Maximilianus juri suo cesserit, ac bona liberaverit, quatenùs etiam Dominus directus liberaret, itaut penitus allodialia remanerent, unde cessante hoc secundo præsupposito, visum fuit cessare voluntatem, atque ita evitari necessitatem discutiendi altiorem materiam, de qua suprà.

Ego tamen, non ad causæ affectionem, sed ad solam veri-
18 tatem reflectendo, adhuc subsisto, parùm congruam credendo applicationem supradictæ theor. Bart. quam aliàs censeo verissimam, *ut in dicta Romana, seu Urbevetana successionis sub tit. de fideicommissis, ac etiam sub altero de renunciationibus, ubi de illa frequenter, & sub tit. de emphyteusi*; Bartolus enim loquitur de illa cessione, in qua persona Domini non est admixta, ideòque sola ipsius Feudatarii, seu utrjusq; contrahentis, nempè dantis, & recipientis, verisimilis voluntas spectatur, secùs autem ubi accedit factum positivum Domini de directo contrarium dictæ verisimili, sed tacitæ, & implicitæ Vassalli intentioni, quia in his materiis feudalibus non spectatur partium voluntas implicita, seu etiam explicita Domino ignota, sed solùm attenditur nudum factum, prout Domino innotescit, & prout ipse approbavit, cùm tres sint contrahentes, nempè dans, recipiens, & Dominus.

Unde propterea in feudis non intrat titulus *plus valere*
19 *quod agitur, quàm quod simulatè concipitur*, sed attenditur nudum factum, prout est in sui facie extrinseca, itaut si Titius de sua pecunia velit sibi verè feudum acquirere, simulatè tamen supponat personam Sempronii, cui Dominus investituram concedat, Sempronius, non autem Titius erit Feudatarius, non curata diversa voluntate partium, ut benè probant Aponte *cons.* 45. *ex num.* 14. *lib.* 2. Galeot. *libr.* 1. *controv.* 28. *ex numer.* 17. de Marin. *lib.* 2. *resol. quotid.* 38. *per tot.* Merlin. *lib.* 2. *controv.* 67. *n.* 17. Capyc. Latr. *decis.* 168. *numer.* 45. *& seqq.* Et agnovit etiam Rota in *una Rossanen. Decimarum* 18. *Junii* 1642. coram Bichio, quamvis in præcedentibus illius Causæ disputationibus ista propositio nova, & dura videretur, quæ decisio registratur per Marin. *dict. resol.* 38. *& decis.* 300. *p.* 9. *rec.*

Idque habemus quotidianum in Curia in materia officiorum, quia licèt ille, qui dat pecuniam pro officio emen-
20 do in personam alterius cum ampla reservatione Decreti, verè sibi illud acquirere velit, atque ipse remaneat pretii Dominus, habeatque etiam facultatem vendendi, *ut frequenter sub tit. de Regalibus ad materiam officiorum*, itaut persona, sub cujus nomine officium emitur, sit in effectu simulata, attamen officium residere dicitur in ista persona, & hic dicitur Officialis, per cujus obitum, vel delictum illud vacat.

Ita pariter in Beneficiis, si possidens plura beneficia, unum eorum, seu unius membrum, vel granciam alteri resignat, & Papa tamquam per viam novæ collationis dictum beneficium, seu granciam resignatam resignatario confert, utique non spectatur qualis fuerit resignantis, vel resignatarii voluntas Papæ ignota, & per eum non approbata, cum similibus.

Omnisque difficultas cessare videbatur ex subsequuta
21 longæva, & reiterata observantia, quia spatio ferè unius sæculi, in tot sequutis istorum bonorum transmutationibus de una manu ad alteram, semper Episcopi tanquam Domini directi assensus requisitus, ac præstitus fuit, & ab eodem concessæ fuerunt renovationes, seu novæ investituræ, numquam verò Dux tamquam Dominus mediatus fuit recognitus, quæ observantia tamquam legitima interpres satis est spectanda, ut ultrà generalia satis nota, in his precisis terminis subfeudi transeuntis in feudum, Bilotta *conclus. feudal.* 44. *numer.* 9. Capy. Latr. *d. consult.* 74. *in fine*.

Et quamvis replicaretur, Dominum non posse alterare antiquam feudi naturam, ac tollere jus ex prima Investitura agnatis quæsitum, replicabam tamen, id rectè procedere juxtà juris regulas, non autem attenta particulari limitatione, ex consuetudine inducta in his feudis, ut sint de Domini assensu in prejudicium agnatorum alienabilia.

Si enim de assensu Domini potuit feudum in toto, vel in parte omninò alienari, non videtur, cur ita non potuerit Domino refutari, ut iste tanquam feudum in capite, à primo dismembratum, alteri suprà concederet.

S U M M A R I U M.

1 *De hujus causæ decisionibus, ubi sint impressæ.*
2 *In quibus feudis procedendum sit cum regulis feudalibus,*
3 *Feudum importat veram militiam ad plures effectus.*
4 *Qui possint hodie concedere feuda vera, & propria.*
5 *De renunciatione feudi, cui suffragetur, & quando excludat renunciantem.*
6 *De feudis, eorumque variis speciebus.*

ANNOT. AD DISC. VII.

ALiquæ ex prioribus decisionibus editis pro hac parte, 1
quæ in discursu enunciantur, fuerunt postmodum impressæ *in par.* 12. *recent. decis.* 115. *&* 429. posterior autem, quę prodiit in contrarium favore subinfeudantis contra Dominum, habetur impressa *p.* 13. *recent. dec.* 409. & apud Torr. *de pact. futur. success. decis.* 89. ubi studiosus videre poteris, an illa satisfaciat nec ne motivis, & rationibus, de quibus in hoc discursu.

Est benè verum, quod, ut advertitur etiam infrà, *disc.* 10. 2
& 11. *&* 13. occasione agendi de consimilibus feudis istius Ecclesiæ Mantuanæ, non videtur, quod in eis strictè procederidum sit cum illis legibus, & regulis feudalibus, cum quibus hodiè proceditur in feudis rectis, & propriis primi ordinis, & dignitatis, quæ redolent speciem principatus, cum regalibus, & cum supremo imperio, sive in aliis feudis inferioris ordinis, etiam cum imperio, & jurisdictione, sed magis limitatis, ut sunt ea feuda, quæ consistunt in locis habitatis, cum Vassallis, & cum jurisdictione, & imperio, adeòut eorum possessor efficiatur Baro, & nobilis ordinis magnatitii illius principatus, quoniam licèt, juxta antiquas consuetudines feudales, attentaque feudorum introductione, seu origine, forsan iste feudorum usus, adinstar legis agrariæ verificaretur etiam in hujusmodi petiis terræ, aliisque privatis prędiis, sine Vassallis, ac jurisdictione, & imperio, adeòut darentur feuda etiam in aliqua parte Maris, vel fluminis pro jure piscandi, *ut hoc tit. disc.* 40. sive darentur etiam in aliquo redditu pecuniario, vel simili jure, juxta ea, quæ habentur infrà, *eod. tit. disc.* 42. attamen hodiè videtur, quod ex quodam recepto usu, vera, & propria feuda, quæ regulari debeàt juxta leges feudorum, sint superiùs dicta, quæ concedantur per supremos Principes, habentes principatum jure pleni, ac liberi allodii, sive etiam jure feudi regalis, & dignitatis, eorumque concessio sit cum jurisdictione, & imperio in Vassallos, ut suprà; adeòut feudatarii efficiantur Barones, ac Milites, & nobiles primi ordinis, non autem hujusmodi prædiis rusticis, quæ conceduntur à viris privatis, vel etiam ab Ecclesiis inferioribus, earumque Prælatis, cùm revera potiùs redolere videantur quandam speciem emphyteusis, seu livelli, retinendo solùm antiquam consuetudinem super nuncupatione, juxta ea, quæ habentur etiam in feudis istius Ecclesiæ, *d. disc.* 10. 11. *&* 53. ac etiam *disc.* 35. *&* 39. *& in aliis.*

Idque ex ea congrua ratione, ponderata infrà, *in Farfen.*
disc. 52. quod scilicet feudatarii verè, & propriè dicuntur mi- 3
lites, & nobiles primi ordinis, dum feudum redolet veram militiam, etiam ad effectum vacationis beneficiorum, vel amissionis pensionum Ecclesiasticarum, ex iis, quæ habentur *sub tit. de pension. disc.* 48. Et per consequens iste usus non est verificabilis in illis feudis, quæ concedantur per privatos, vel per Ecclesias inferiores, earumque Prelatos, dum immutato rerum statu, atque cessatis illis Italiæ motibus, ob quos, etiam privati, sive inferioris Prælati, cogebantur habere milites, & vassallos fideles, & formare exercitum saltem ob defensionem ab incursionibus, & usurpationibus, quæ

quæ tunc erant in usu, hodie jus indicendi bellum publicum, atque sibi constituendi milites, est sine dubio de regalibus majoribus, & de competentibus Principibus supremis, & potentibus, ut advertitur *d. disc.* 52. Et per consequens, clarum æquivocum videtur indefinitè in quæstionibus hujusmodi inferiorum feudorum habentium revera solam nuncupationem, & quæ in effectu non faciunt Barones, applicare rigorosos terminos feudales, sive authoritates antiquorum, vel etiam modernorum feudistarum, non reflectendo ad hanc distinctionem.

5 Circa conclusionem in hoc discursu deductam ex theorica Bart. *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres*, *ff. de verb. oblig.* ut scilicet renunciatio alicui facta de bonis differentibus, non transmissibilibus ad hæredes extraneos, censeatur facta limitatè ad favorem renunciatarii capacis, ejusque successorum pariter capacium, non autem, ut his defectis persona renunciantis excludatur per alios remotiores, sive quod ita fiat locus devolutioni ad favorem Domini, habetur *actum tit. de renunciat. disc.* 4. *&* 5.

6 Et de subfeudis, eorumque diversis speciebus actum est suprà *in annot. ad disc.* 1. ubi videndum ne idem repetatur.

MUTINEN. FEUDORUM
P R O
MARCHIONE JOANNE MARIA RANGONO,
C U M
MARCHIONE FORTUNATO ETIAM RANGONO.

Casus disputatus in Consilio Mutinæ, & resolutus pro Joanne Maria.

De successione ad defectam portionem feudi, quod per plures lineas possidebatur, an æqualiter debeatur per jus accrescendi, vel non decrescendi omnibus lineis superstitibus, non curata graduum inæqualitate, vel potiùs in ea succedatur juxta ordinem proximitatis, & quomodo ista regulanda sit, an à persona ultimi morientis, vel ab illa primi acquirentis. Et de natura, qualitate, & distinctione feudorum Juris Francorum, vel Longobardorum, & quæ sint dividua, vel individua.

S U M M A R I U M.

1 *Facti series.*
2 *De effectu resultante à quæstione proximitatis, an attendi debeat illa primi, vel ultimi.*
3 *Quod attendatur illa ultimi.*
4 *De repræsentatione in feudis.*
5 *An quæ habentur de repræsentatione, vel subingressione, procedant in contractibus.*
6 *De divisione feudorum Juris Francorum, & Juris Longobardorum, eorumque respectivè natura.*
7 *In utriusque Siciliæ Regnis omnia feuda quaternata sunt Juris Francorum.*
8 *De subdistinctione feudorum Juris Longobardorum, & qualia sint dividua, qualia verò individua.*
9 *Feuda titulata, seu Dignitatis etiam Juris Longobardorum sunt individua, sed de consuetudine dividua quoad exercitium, & fruitionem.*
10 *De modo succedendi in feudis Juris Francorum.*
11 *De modo succedendi in feudis Juris Longobardorum non titulatis, & dividuis.*
12 *In materia successionis, Jus feudale nil statuit, ideò attenditur Jus commune tanquam in successione fideicommissi.*
13 *In emphyteusi non datur repræsentatio, quæ datur in feudis.*
14 *De subingressione in vim vulgaris anomala, quæ datur etiam in casu, quo cesset repræsentatio.*
15 *Ubi agitur de feudo individuo quoad substantiam, sed dividuo quoad fruitionem, ac deficit solum aliqua portio, non intrant termini successionis, sed illi Juris accrescendi.*
16 *De Jure patronatus, vel jure conferendi individuo.*
17 *Etiam in materia feudali, adhibendi veniunt termini beneficiales, seu Jurispatronatus, vel similes.*

Vincislaus Rangonus
|
Franciscus
|
Claudius
|
Fulvius.

Thaddæus — Joannes — Jacobinus
| | |
Fortunatus — Fulvius — Alfonsus
|
Claudius
|
Jo. Maria.

D I S C. VIII.

COnsolidatis feudis aliàs cuidam Jacobino de Rangonis 1
concessis, in Vincislao in præinferta arbore pro stipite designato, & quorum concessio facta fuit in feudum antiquum, cum titulo, & dignitate Comitatus, atque divisa tractu temporis præfati Vincislai unica linea in tres Colonnellos, Thaddæi, Joannis, & Jacobini junioris ejus abnepotum, per quos eorumque filios dicta feuda æqualiter, & pro indiviso possessa fuerunt, defecta linea dicti Jacobini junioris in persona Alfonsi absque prole defecti, superstitibus ex linea Thaddæi, Fortunato quarto gradu civili distante à d. Alfonso ultimo defuncto, & ex linea Joannis, Joanne Maria in septimo, juxta præinsertam arborem, orta est inter istos controversia in Consilio Mutinæ super successione ad dictam defectam portionem, & requisitus ex parte Joannis Marię remotioris ad scribendum in causa tamquam Advocatus, cum sensu etiam veritatis, cum trino responso dixi æqualem esse debere successionem, non curata graduum inæqualitate, atque ita per dictum Consilium cum justitiæ fundamento judicatum fuit, cùm subsequuto effectu, unde reflectendo etiam ad veritatem justa, & probabilis visa est resolutio.

In hujusmodi autem disputationibus, in quibus ferè omnes noti nominis Italiæ Jurisconsulti scripserunt, plerique cum copiosissimis allegationibus & apparatibus, punctum restringebant ad quæstionem proximitatis, an scilicet attendenda esset persona ultimi morientis, vel illa primi acquirentis; primo enim casu quatenùs ea proximitas attendenda esset, resultabat de plano successionem deberi soli Fortunato 2
gradu proximiori, absqeo quod Joanni Marię suffragari posset beneficium repræsentationis, cum ageretur de successione transversalis extra fratrum filios concurrentes cum patruis, ultra quos repræsentatio de jure non datur, secùs autem in secundo, cùm tunc agi diceretur de successione ascendentis, cujus respectu datur repræsentatio in infinitum, ut admittunt omnes hinc inde dictam quæstionem tractantes, ac unam, vel alteram opinionem tenentes, de quibus infrà.

Attendi verò debere proximitatem seu successionis ordinem, inspecta persona ultimi morientis, non autem primi 3
acquirentis, nimiùm fuso calamo probare conabantur scribentes pro Fortunato, multa deducentes ex iis, quæ in consimili controversia feudali plenè scripsit Palma *cons.* 1. atque cum magna allegationum congerie omnium calculo constantissimum dicunt Amat. *resol.* 1. & latius Giurb. *de success. feud.* §. 2. *gl.* 13. *numer.* 27. *recensendo etiam numer. præcedenti tenentes contrarium*. & in materia fideicommissaria habentur super eadem conclusione collecta per Fusar. *qu.* 484. & apud Ottiob. *dec.* 21. ex quibus hinc inde scribentes omnia desumebant, itaut aliqui pro Fortunato scribentes, penè volumen super hac sola quæstione ediderint, & successivè non minores voluminosæ allegationes editæ fuerint per scribentes pro hac parte pro responsione.

Prour satis copiosè ac elaboratè hincinde scriptum fuit super puncto repræsentationis, transcribendo ea, quæ in hac 4
materia habentur collecta per Marcian. jun. *disp.* 1. *cum plur. & seqq.* Galeot. *lib.* 2. *contr.* 1. *& seq.* Giurb. *d. tract. de success.* §. 2. *gl.* 1. *cum seq.* Nimiùm præsertim insistentes aliqui scribentes pro Fortunato proximiore, ut ea, quæ habentur de repræsentatione, seu veriùs subingressione remotioris in proximiorem gradum corruptum proprii parentis prædefuncti ex vulgari anomala, juxta theor. Bar. *in l. quamdiu n.* 10. *ff. de acq. hered.* procedant in ultimis voluntatibus, non autem in 5
contractibus, ex Bald. *in l. cum ita*, §. *in fideicomm. ff. de leg.* 2. allegando in id Natt. *cons.* 127. *n.* 4. Menoch. *cons.* 498. *numer.* 19. *&* 20. Valenz. *cons.* 23. *n.* 108. Rot. *dec.* 219. *p.* 4. *divers.*

Mea sententia fuit, à plerisque etiam ex nostris, fortiùs verò à contrariis reputata singularis (cujus tamen contra-

rium causæ eventus docuit,) quod omnes labores desuper habiti, essent inanes, atque à subjecta materia extranei, utpotè intrantes in casu, quo procedendum esset cum successorio edicto, ac per viam & ordinem successionis, qui termini in hac facti specie non cadebant, sed potiùs alii juris accrescendi, seu veriùs non decrescendi, quibus attentis, pro æquali successione Joannis Mariæ, quamvis remotioris, omnino respondendum veniebat, cujus contrarium probabilius dici debuisset, quando cum dictis aliis terminis successorii edicti procedendum esset.

Ad id autem ostendendum, & pro veritatis elucidatione causæque servitio, non autem ad ostentationem cognitionis terminorum feudalium (ut aliqui pungendo in responsionibus dicebant) censui reassumere, quo breviùs & compendiosè fieri posset, feudorum species, seu qualitates, ut cognito, in qua specie versaremur, de facili tollerentur æquivoca, in quæ ex doctrinarum indigesta consarcinatione constabat incidisse illos qui majorem eruditionis ac doctrinæ ostentationem affectaverant.

Omissis igitur aliis feudorum generibus seu divisionibus,
6 quatenus ad rem pertinet, duo dicebam esse feudorum genera, unum quod dicitur Juris Francorum, alterum verò quod dicitur Juris Longobardorum: primi generis sunt illa, quæ tam in substantia, quàm in exercitio & fruitione, sive annexam habeant dignitatem, sive non, sunt individua, non nisi in uno capitis residentia, jureque Primogenituræ adinstar Regni, vel Principatus deferenda, qualia post Constitutionem incipien. *Constitutionem divæ memoriæ*, sunt omnia feuda vera, quæ ibi quaternata dicuntur, in Regno Neapolitano, exceptis aliquibus modicæ considerationis in Apruzio, & in Provincia Principatus citra in quadam parte, quæ dicitur Cilentum, juxta casum relatum per Donadeum de renunciatione *tom. 2. cap. 26. n. 112. cum seqq.* ut de dicta distinctione feudorum juris Francorum, & juris Longobardorum latè post alios Minadous *cons.* 1. Galeot.
7 *d. lib. 2. controv. 1. cum seq.* Marcian. jun. *disp. 2.* Ursin. *de feud. par. 2. quæst. 1. art. 1.*

Alterius verò generis feuda sunt dividua, pluribus personis eodem tempore convenientia, ut frequentiùs sunt feuda Lombardiæ, ac etiam Etruriæ, aliarumque Italiæ partium versus montes, & cujus generis, circumscripta circumstantia dignitatis, erant absque dubio feuda, de quibus agebatur.

In hoc autem secundo genere, subdistinctio est, quod aut
8 sunt feuda simplicia & regularia, nullam habentia dignitatem annexam, & sunt dividua, itaut omnes successores sanguinis feudatarii, ad illa æqualiter veniant, nulla data discretione ætatis, & Primogenituræ, ut in dictis Lombardiæ aliisque partibus propè Montes, de facto in dies practicari videmus, & qualia etiam antiquitùs fuisse in utriusque Siciliæ Regnis advertunt Minadous *dict. cons.* 1. Galeot. *d. controv.* 1. & 2. Marcian. *dict. disp. 2. & cæteri, ac habetur etiam in Panormitana, hoc eod. tit. & in decis. desuper edita, quæ habetur in calce.*

Aut agitur de feudis, titulum, seu dignitatem annexam habentibus, & tunc quoad substantiam sunt absque dubio de jure individua, sed ex consuetudine Lombardiæ, ac aliarum Italiæ partium, sunt dividua quoad solam fruitionem seu commoditatem, ac etiam nuncupationem, ut com-
9 munis istarum regionum praxis docet, ac generaliter firmant de ista consuetudine loquentes Jo: Andr. in addit. ad Specul. *rubr. de feud. vers. non omittam*, Isernia, Bald. Bel vis. Alvarot. & cæteri communiter *in l. Imperialem*, §. *præterea Ducatus, de prohib. feud. alien.* per Feder. Minad. *dict. cons.* 1. Bellon. jun. *de jur. accresc. cap. 6. quæst.* 37. Et in individuo istorum feudorum, de quibus erat controversia, firmant Alex. *cons. 6. lib.* 5. Soccin. *cons.* 68. *num.* 29. & 49. *& cons.* 262. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 298. *num.* 1. *& seqq.* Giovagnon. *cons.* 27. *num.* 11. *lib.* 1. & constabat etiam ex quadam antiqua sententia in judicatum transacta inter contendentium majores, lata de anno 1468.

Quibus ita præcognitis, quando agitur de feudis primi generis, in quibus ob omnimodum individuum, tam in substantia, quàm in exercitio, & fruitione, dari non possunt termini juris accrescendi, vel non decrescendi ad favorem portionum, tunc intrant termini successionis, cùm agatur de assequendo per unum non possessorum, totum
10 id, quod à defuncto possidebatur, & tunc adinstar successionis Primogeniorum, intrat aliàs nodosa quæstio, moderno tamen tempore magis elucidata, circa concursum lineæ, sexus, gradus, & ætatis, *de qua sæpius sub tit. de fideicom. præsertim in alia Mutinen. Majoratus Corrigiarii*, & post Ursinum, & alios, Marcian. *disput. 1. & sequent. ac etiam habetur hoc eod. tit. in Panormitana Principatus Buteræ, & aliis.*

Extranei verò sunt isti termini à causa controversiæ, proindeque inani labore torqueri, atque de claro æquivoco convinci dicebam scribentes hinc inde allegando in id, Giurbam, Ursinum, Amatum, Marcianum, & Galeotam ubi suprà, & alios apud eos collectos in materia successionis vel repræsentationis, aut subingressionis, quoniam totum extra causæ opportunitatem, & in casu diverso, atque exinde adverteham resultare, quod apud utrusque Siciliæ versatissimos feudistas, non de facili casus præsentis controversiæ tractatus reperiatur, cùm omnia illa feuda, vel per dictam Constitutionem incipien. *Constitutionem Divæ memoriæ*, utrique Regno communem, vel ex consuetudine, effecta sint omninò individua, & Juris Francorum, quamvis antiquitùs, etiam titulata essent dividua, & ad normam Longobardorum, cum illa, quæ adhuc dictam antiquam naturam ut supra retinent, sint rara, & modicæ consideationis.

Quando verò agitur de feudis secundi generis Juris Longobardorum, regulariter, & de sui natura ut supra divi- 11
duis, & tunc cessante Feudatario sine prole, duplex quæstio exoriri solet, una inter agnatos legitimos successores, & Dominum directum, sive ad effectum devolutionis in parte defecta, sive ad effectum necessitatis petendi novam investituram, ad quem præsertim effectum distingui solet inter feudum novum, & antiquum, ac etiam inspici, an agnati veniant jure successorio, vel per jus accrescendi, de quibus benè cæteris allegatis agit Bellon. jun. *d. tract. de jur. accresc. cap. 6. qu.* 37. sed de istâ pariter superfluum erat agere utpotè extra casum,

Altera verò inter ipsos agnatos, contendentes de successione, à qua unus alterum excludere prætendat, & tunc pariter duo casus subdistinguendi sunt, unus est, ubi feudum, cujus successio aperta est, possidebatur totum per defunctum, itaut illud per nullum contendentium in aliqua quota possideretur, sed omnes veniant agendo ad rem novam, sive ubi agitur de feudo verè dividuo, tam quoad exercitium, & commoditatem, quàm etiam quoad substantiam, itaut portio defecta omninò separata esset, & considerabilis tanquam stans de per se; alter verò, ubi agitur de feudo dignitatis individuo quoad substantiam, quamvis dividuo quoad exercitium, & quod possideatur per plures lineas, seu colonnellos ab eodem stipite provenientes, quarum una defecta, agatur inter superstites alias portiones possidentes, ad dictam portionem defectam concurrentes,

Primo casu, verè & propriè, intrant termini successio- 12
nis, circa quam receptum est, jus feudale nil desuper statuisse, ideoque materiam regulandam esse cum terminis juris communis, tam in ordine ad repræsentationem, quàm subingressionem, ac alia, quæ præsertim habentur in materia fideicommissaria, cum qua hujusmodi successio regulanda est, ut post antiquiores advertunt Rosental. *de feud. cap. 7. conclus.* 57. Galeot. *d. controv. 1. cum seq.* Ursin. *de feud. p. 2. qu. 4. & 6.* Giurb. *dict. §. 2. gloss. 1. & 3. cum seq.* Marcian. *dict. disput. 1. cum seq.* & qualis ordo succedendi sublatus non videtur, per tex. *in cap. 1. de natura successionis feudi*, ut ex Isernia, & aliis veriùs probant Mant. *de tacit. lib.* 23. *tit.* 28. *num.* 41. Giovagn. *cons.* 24. *num.* 34. *& seqq. lib.* 2. & cæteri, de quibus suprà.

Nil obstantibus suprà motivatis ex Bald. *in l. cùm ita*, §. *in fideicomm. ff. de legat.* 2. Natt. *cons.* 127. & aliis allegatis super repræsentatione non danda, nisi per ultimam voluntatem, quoniam id procedit in contractu emphyteutico, in quo non datur repræsentatio, ex plenè deduct. per 13
Capyc. Latr. *decis.* 126. *& sæpè in sua materia sub tit. de emphyt.* & in quibus terminis loquitur *d. dec.* 219. *part.* 4. *diverf.* sed in feudis veritas est in contrarium, Ursin. *de success. feud. part.* 1. *qu.* 5. *art.* 1. *num.* 11. & 12. Rot. *dec.* 516. *n.* 2. *par.* 4. *recent. tom.* 3. cum aliis suprà; unde in hoc æquivocarunt Natta, Menoch. & cæteri.

Atque istis terminis retentis, qui revera neque erant nostri, non potuisset Jo. Maria remotior prætendere æqualem concursum cum Fortunato proximiore jure repræsentationis, quoniam agebatur ultra fratrum filios, dum juxta magis communem, & receptam, proximitas metienda est ex persona morientis.

Dicebam tamen scribens ad causam, adhuc venire posse jure subingressionis in locum Fulvii ejus patris, jure vulgaris anomaliæ, juxta firmata per Rot. *decis.* 96. post Merlin. *de legitim. & dec.* 198. *part.* 4. *recent. tom.* 2. Peregr. *cons.* 20. *lib.* 2. *& cons.* 58. *lib.* 4. *cum aliis in alia Mutinen. fideicom. de Ranzonis inter easdem partes, sub tit. de fideicommissis*, quasi quod sufficiat esse proximior in propria linea, ut ita omnium linearum æquè vocatarum successio detur; verùm de motivi relevantia dubitabam, dum juxta præinsertam arborem non agebatur de pluribus lineis ab initio constitutis, juxta dictam aliam controversiam fideicommissariam, quo casu dicta conclusio intrat, sed de unica, juxta discursa *in Reatina fideicommissi de Vecchiarellis, in Ravennaten. fideicommissi de Rasponis, & in aliis sub tit. de fideicommissis*; parum verò referebat desuper immorari, dum neque eramus in casu.

In secundo autem casu suprà distincto (qualis erat pro-
15 prius, & præcisus nostræ quæstionis) quod scilicet ageretur de feudo antiquo, & dignitatis, quoad substantiam individuo, per plures ejusdem lineæ Colonnellos in exercitio, seu fruitione, juxta dictam Lombardiæ consuetudinem, pro communi possesso per quotas, seu portiones, quarum una defecerat; & in isto absolutè dicebam omnia præmissa extranea esse, ac potiùs verè & propriè intrare illos terminos juri accrescendi, seu veriùs non decrescendi, quos habemus in jurepatronatus, vel jure conferendi, aliisque similibus juribus habitu individuis, & quæ resident
16 pænès omnes insolidum, diviso solùm exercitio, ex deductis per Bellon. *d. tract. c. 6. qu.* 48. *ac eadem qu.* 37. *& frequenter in sua materia sub tit. de jurepatronat. & benè ad rem in Imolen. Decanatus* coram Verospio *decis.* 47. post Tondut. *de pension. aliàs decis.* 254. *part.* 11. *recent.*

Si ergo feudum ramquam individuum residet pænès omnes possessores insolidum, diviso solùm exercitio, ejusmodo, sequitur, quod uno ex eis deficiente, superstites defectam portionem non habebunt jure successionis, ac novæ acquisitionis, sed per jus non decrescendi, per quod uno remoto, exercitium, seu commodum, aliàs in plures divisum, ita pinguius remanet pænès pauciores, adinstar fructuum, seu distributionum massæ alicujus Collegii, dividendæ inter decem Canonicos, quia si duo, vel tres Canonicatus vacant, ceteri obtinent per istorum remotionem pinguiores partes; sive adinstar transcumbentium in unica mensa habente cibos inalterabiles omnibus communes, quia si unus deficit, illi cibi, qui serviebant tribus, deservient duobus cum lauriori usu; dando etiam exemplum tutelæ, vel jurisdictionis pluribus demandatæ, quia uno cessante, totum jus remanet, non jure novæ delegationis, imò neque jure veræ accretionis, sed per remotionem unius pænès superstites, & hic videbatur casus præcisus.

Cùm enim utraque linea, seu uterque Colonnellus pariformiter suas commodi portiones possideret cum defuncto, idcirco accretio pernecessè equaliter facienda erat aliis portionibus, non autem personis, cùm jus accrescendi detur inter portiones, non autem inter personas, atque portio portioni accedit, non personæ, neque è converso dabatur legalis ratio, vel authoritas, quæ probaret, cur ex tribus æqualibus portionibus rei individuæ, & pro communi possessæ, portio deficiens, uni & non alteri portioni, accrescere deberet.

Mirabantur aliqui de partibus in contrarium scribentes, quod ego ad causam applicarem terminos prorsus extra-
17 neos jurispatronatus, vel juris conferendi, ac distributionum, cum similibus; sed insipida videbatur admiratio, tum quia magis proximi termini non videntur ad rem deducibiles, tum etiam quia feudistæ quoque eisdem terminis utuntur ad explicandam materiam feudalem, ubi agitur de feudo individuo, cujus exercitium, seu commodum, pluribus convenire valeat, ut liquet ex eod. Bellon. jun. *d. q.* 37. *c.* 6. *n.* 68. *& seq. præsertim n.* 76. & Rosental. *c.* 6. *conclus.* 76. *n.* 4. atque doctus feudista Rovit. *præam.* 1. *de titulorum abusu, n.* 80. *& seq.* in ea quæstione, an plurium feudorum concessio per unicam investituram importet feudorum unionem, utitur terminis beneficialibus, & Salgad. *in Labyr. cred.* agendo de majoratibus, & primogeniis Hispaniæ, passim utitur terminis beneficiorum, quibus frequenter utimur in materia Officiorum, & locorum Montium, *ut in sua materia sub tit. de regalibus*; & è converso in materia pensionis Ecclesiasticæ, rectè licet uti terminis feudalibus, *ut in sua materia sub tit. de pensionibus, præsertim in Albanen. & in Melphiften.* quinimò in hoc modo arguendi, seu inferendi à similibus (ut dicere solebat insignis J.C. & in Advocatione Magister meus Andosilla) verè, & propriè consistunt legalis eruditio, & ingenium, quàm in fastidiosa indigesta consarcinatione allegationum, quæ potiùs improbum transcriptoris laborem continere videntur, cùm frequenter ex centum authoritatibus, vix decem, vel quinq; benè inspectis diversis casuum circumstantiis, faciant ad rem, & quandoque nullæ.

SUMMARIUM.

1 *De aliis authoritatibus, quæ habentur in ista controversia.*
2 *De divisione feudorum, eorumque specie.*
3 *De materia individuitatis feudi, eiusque effectibus.*
4 *De præeminentiis inter plures ejusdem feudi possessores.*
5 *Laudatur decisio turnaria.*
6 *Turnarius dicitur habere totum jus.*
7 *Feudum est homo mutus, & surdus, qui operatur per Organum feudatarii.*

ANNOT. AD DISC. VIII.

Ulteriorem disputationem ista quæstio non habuit, atque decisio in discursu enunciata, favore remotioris, qui admissus fuit ad concursum æqualem cum proximiori ratione habituali individuitatis, suum effectum sortita est.

Ea verò quæ in ista disputatione fuerunt hinc inde deducta, habentur registrata inter *Consultationes Mansis postmodum editas, consult.* 84. *cum pluribus seqq.* lib. 1. ex quibus illis, qui rectè calleant materiam feudalem, patebit quàm nimis per scribentes hinc inde devagatum fuerit in superfluitatibus, pro consueto moderno damnabili usu, cùm causa ad duos punctos nimis breves restringeretur, illum scilicet individuitatis feudi, & alterum concursus lineatum; reliqua verò continent paleam, & superfluitates absque culpa dicti scriptoris, qui coactus fuit respondere iis, quæ in contrarium deducebantur; opus verò fuit præter stylum, ac genium, scribendo in ista causa reassumere cum aliqua evagatione terminos, seu diversas species feudorum dividuorum, & individuorum, seu juris Franchorum, & Longo- 2
bardorum, & super quo etiam nimium se diffundit amicus meus Boscolus *controvers. feudali, edita occasione casus, de quo infra, disc.* 12. *registrata in hoc eod. tit.* ut ita scilicet tollerentur æquivoca, cum quibus aliqui scribentes procedebant, confundendo unam speciem cum altera.

Et de hac individuitate ejusq; effectibus agitur apud Martin. *in addit. ad Reverter. decis.* 536. *ac etiam in adnot. seq.* 3
Illud advertendo, quod omninò verior videtur opinio, ut hæc individuitas in Regnis utriusque Siciliæ provenerit à consuetudine potiùs, quàm à Constitutione *Constit. divæ memoriæ*, ut alia opinio credit, dum in alia Constitutione ejusdem Federici II. incipiente, *Comitibus*, quæ fortè est anterior ista, natura jam supponitur introducta.

Post sopitam verò istam controversiam, alia exorta fuit inter Jo: Mariam juniorem, pro quo scripsi, & Bonifacium filium Fortunati, in materia præeminentiæ, seu præcedentiæ in modo subscribendi literas, vel provisiones, concernentes regimen, & administrationem hujusmodi feudorum pro commodiori, magisque pacifica eorum fruitione, & exercitio jurisdictionis, dum commodam non recipiebant divisionem, unde propterea remanentibus indivisis pro meliori administratione, tollendisque inconvenientibus, quæ aliàs ex promiscuo exercitio oriri poterant in executionem cujusdam laudi, deventum est ad conventionem, ut gubernium, sive administratio per quamdam speciem turni, alternatis annis, vel temporibus, per unum tantùm fieret, ita tamen, ut aliqua graviora negotia non explicarentur, nisi cum consensu, & participatione consortium; hisque sic stantibus, quando gubernium, & administratio erat pænès Marchionem Jo: Mariam juniorem, prætendebat Marchio Bonifacius, filius Fortunati etiam natu major, quod in illis actibus, in quibus ipse consensum præstare debebat, subscribere priùs deberet pro ea præeminentia, quam sibi præbebat major ætas; quare desuper ex parte Jo: Mariæ consultus, respondi contrarium verius videri, quod scilicet ista prærogativa subscribendi priùs spectaret ad Jo: Mariam, pænès quem tunc erant gubernium, & administratio feudi, & jurisdictionis.

Admittendo siquidem prærogativam resultantem ab ætate, dicebam, illam procedere, quando ageretur de jure coæquali, quod per omnes fratres, vel consortes, æquè principaliter exerceretur, cùm tunc dicta prærogativa attendi deberet, ut praxis universalis docet in actibus capitularibus, vel collegiativis, qui admittant concursum omnium de Capitulo, vel de Collegio, & quando sint actus individui, non explicabiles, nisi per unam personam, tunc illi explicari debent per natu majorem, ut in proposito re-

rentionis clavium, vel scripturarum, & similium actuum, habetur per Petr. de Ubald. *de fratr. par.* 11. *numer.* 22. Michalor. *eod. tract. part.* 3. *cap.* 37. Cavalcan. *decis.* 25. *de contract. part.* 2. *num.* 17. Amendol. ad Franch. *decis.* 386. ubi etiam *Modernus elaboratus de Luca in addit.* aliqua ad tem adducit; ac etiam conferunt quæ habentur *sub tit. de præmin. disc.* 19. *cum seqq.* circa functiones capitulares individuas, explicandas à prima dignitate, sive à Decano, cùm similibus.

Secùs autem, ubi actus in re communi, ex conventione, 5 vel consuetudine pro meliori exercitio, ut occurratur discordiis, & inconvenientibus, explicatur per unum ex pluribus alternatim, seu ordine turnario, qui ordo in jure potiùs est commendabilis, juxta ea, quæ circa hujusmodi turnariam divisionem juris conferendi beneficia, vel officia inter Canonicos ejusdem Capituli habentur *decis.* 14. *par.* 12. *recent.* & in aliis pluries, & de eadem turnaria divisione inter compatronos in exercitio juris præsentandi, habetur *sub tit. de jurepatronat. disc.* 41. ubi concordantes.

6 Tunc etenim ille, qui ex hoc turnario jure, vel ordine actum explicat, habetur tamquam solus, & dominus, penès quem exercitium illius juris integrè fuerit consolidatum, illo habituaiter residente penès omnes, quorum vice, & nomine actus explicari dicitur, & consequenter pro illo tempore ille dicitur solus dominus, & feudatarius, qui perficit, & informat actum, subscriptio autem consortium in aliquibus negotiis graviotibus, ex conventione adhibenda, pro eorum scientia, & consensu, ad effectum occurrendi præjudiciis, redolere videtur quandam speciem consilii, & illius subscriptionis, quam faciat in sententiis, vel decretis assessor, vel consultor, & sic accessorie, vel famulativè.

Atque ad idem considerabam pluries insinuatum assumptum feudistarum, desumptum ex celebri dicto Glossæ feudalis Marini de Caramanic. quod feudum dicitur homo 7 mutus, & surdus, aliaque membra habens impedita, unde propterea indiget adjutore, qualis est feudatarius, per cujus organum explicat illos actus, quos per se ipsum explicare non potest, tamquam per ejus tutorem, & curatorem, eo modo quo habemus in amentibus, vel in pupillis; & per consequens stante ista turnaria divisione, ille ad quem pro suo tempore pertinet hæc administratio, dicitur tutor, vel adjutor feudi, ejusque organum, vel instrumentum immediatum, interventus autem aliorum est per accidens, & mediatus pro conservatione præjudiciorum, atque, ut dictum est, in figura assessorum, seu consiliariorum, incertus est autem hujus controversiæ exitus; debeo tamen credere, quod fuerit juxta præmissa; atque super his editi quoque discursum parviorem in sua sede *sub tit. de præeminent. disc.* 47.

MUTINEN. FEUDI PRO FELICE, ET SEBASTIANO DE MONTECUCOLIS SECUNDOGENITIS, CUM JO. BAPTISTA FRATRE PRIMOGENITO.

Responsum pro veritate extra Curiam.

An & quomodo feudum dividuum, quod dici solet juris Longobardorum, possit per feudatarium de Principis consensu erigi in primogenituram, ac effici feudum individuum in præjudicium agnatorum.

Erecta super feudo dividuo, dignitate Ducis, Comitis, vel Marchionis de sui natura individua, num alteret naturam feudi, ac illud faciat individuum, vel solùm ipsa dignitas prærogativam habeat primogenituræ, feudo remanente in sua natura antiqua.

Feudum novum permutatum cum feudo antiquo, seu in illius locum subrogatum; an dicatur novum, vel antiquum, & quid si hujus novi valor longè excedat illum antiqui, an in hac parte excedente dicatur feudum novum.

SUMMARIUM.

1 *Facti series.*
2 *Feudum novum pacti, & providentiæ potest per primum acquirentem titulo oneroso, erigi in primogenituram.*
3 *Quod declaratur, quatenus sit pater habens in potestate, & non accedat donatio ab initio invalida.*
4 *Secùs, ubi primus acquirens est titulo lucrativo, quod etiam declaratur.*
5 *Feudum antiquum hereditarium potest erigi in primogenituram, quod etiam declaratur.*
6 *Quid in feudo mixto, distinguitur.*
7 *Antiquum pacti, & providentiæ erigi non potest in primogenituram per eum, qui non sit primus acquirens titulo oneroso.*
8 *Quid accedente Principis assensu.*
9 *Feuda dignitatis an erigi possint per Principes feudatarios.*
10 *An feuda dignitatis in Lombardia sint individua.*
11 *An & quando dicatur constare de voluntate Principis erigendo dignitatem in feudo, illud facere individuum, & jure primogenituræ, vel quod potiùs id procedat in dignitate, non immutata natura feudi.*
12 *Ubi feudum antiquum per erectionem novæ dignitatis immutat naturam, dicendum venit in hac nova specie tamquam feudum novum.*
13 *Titulus, seu dignitas, an & quando sit realis, vel potiùs personalis.*
14 *Nova qualitas addita feudo antiquo, an faciat illud novum in omnibus, vel potiùs in parte qualificata.*
15 *Feudum loco alterius antiqui subrogatum, an & quomodo ejus naturam assumat.*
16 *Additamenta, vel melioramenta facta feudo antiquo, etiamsi sint inseparabilia, itaut efficiantur feudalia, attamen illorum pretium dicitur esse in hereditate allodiali meliorantis.*
17 *Impensum à patre pro emendo titulo, vel dignitate, an à primogenito veniat communicandum filiis secundogenitis, itaut dicatur esse in hereditate allodiali.*

DISC. IX.

POssidens Comes Franciscus de Montecucolis Comitatum Semesii, hujus domus feudum antiquum pacti, & providentiæ, cum titulo Comitatus, de anno 1621. obtinuit à Duce Mutinæ ejus Principe erectionem hujus Comitatus in Marchionatum pro se, ejusque filiis, & descendentibus masculis in infinitum, cum ordine tamen primogenituræ, & pro solis primogenitis, & de anno 1630. permutavit dictum feudum Semesii cum majori, & magis pretioso feudo Guigliæ tunc vacante, ad Cameram Ducalem devoluto, refusis scut. 44. m. cum declaratione, ut istud loco illius subrogatum censeri debeat; unde mortuo dicto Francisco, superstitibus Marchione Joanne Baptista primogenito, ac Felice, & Sebastiano secundogenitis, pluribusque controversiis inter ipsos exortis, super duobus præsertim ad istorum instantiam pro veritate consultus fui.

Primò nempè, an eorum pater potuerit dictum antiquum feudum Semesii pacti, & providentiæ, in eorum præjudicium erigere in primogenituram, & an voluerit, &

Secundò, an dictum feudum Guigliæ per eorum Patrem ut suprà acquisitum, & loco feudi antiqui Semesii subrogatum, dicendum esset antiquum, vel novum, etiam in ea parte, qua illius valor illius valorem excedit.

Quoad primum, quidquid dixerint aliqui consulentes, qui affectioni, vel pecuniæ inserviendo, veritatem inquirere non curarunt, dicebam resolutionem pendere ex vera, & recepta distinctione, quod aut agitur de feudo novo, aut de antiquo; in novo subdistinguendum est, an quæsitum sit titulo oneroso, vel lucrativo; si enim est titulo oneroso, quamvis formam pacti, & providentiæ habeat, verius est primum disponentem in ejus filiorum, aliorumque descendentium præjudicium posse primogenituram constituere, quia posset (remoto obstaculo resultante ex prohibitione Domini) disponere in totum, cùm tunc filii, ac descendentes, potiùs ex providentia, & donatione Patris acquirentis, quàm ex munificentia, & liberalitate concedentis acquirere dicantur, unde quoad eos est species peculii profectitii, sive donationis inter patrem, & filios, quandocumque revocabilis, ut plenè firmant Surd. *consil.* 351. *numer.* 24. *& seqq.* Panzirol. *cons.* 1. Rovit. *prægmat.* 1. *de titulorum abusu, numer.* 126. *& seqq.* Giurb. *de successf. feud.* §. 1. *glos.* 8. *numer.* 45. *& seq.* Rosental. *de feud. cap.* 7. *conclus.* 7. *per tot.* Rota *decis.* 50. *numer.* 2 *part.* 6. *recent.* & receptam admittit Capyc. Latr. *consult.* 23. *num.* 6. *cum seq.* (licèt contrariam aliquibus cumulatis dicat in puncto juris veriorem) quod etiam in terminis emphyteuticis, à quibus sæpè argumentum procedere solet, latè firmatur per Rotam apud Merlin. *decis.* 699. *alias* 741. *part.* 4. *recent. tom.* 3. *decis.* 111. *&* 166. *part.* 11. & fre-

frequenter in aliis, cùm sit conclusio quotidiana, de qua etiam *in Parmen. feudi hoc eod. tit.*

Quatenus tamen primus acquirens sit pater, filios aliosque ab eis descendentes habens in potestate, itaut intret dicta 3 ratio peculii profectitii & prohibitæ donationis; ubi enim est extraneus, pro aliis puta collateralibus acquirens, vel mater aliique ex latere materno ascendentes, in quibus dicta ratio prohibitæ donationis cesset, sive etiam si investitura taliter concepta fit, quod filioram ac descendentium vocatio ex parte acquirentis juramento promissorio, aut aliàs ita munita sit, quod donatio inter Patrem & Filium reddatur de jure valida, bonaque donata transire faciat in peculium adventium, cùm tunc urgente motivo irrevocabilitatis, videatur posse dubitari, ex iis quæ de primo acquirente pro collateralibus habentur apud Rosenthal. *de feud. c.* 6. *conclus.* 69. *n.* 29. *& seq. & in glos. lit. hh.* & de acquisitione per patrem cum juramento habetur *in Bonon. fideic.* 13. *Junii* 1652. Dunozetto, *quod declaratur in dicta Parmen.* quod tamen in præsenti opus non fuit examinare, utpotè extra casum, Curiæ Romanæ stylo prohibente de superfluis agere.

Aut feudum novum quæsitum est titulo lucrativo, & tunc quia filii & descendentes, non à Patre ejusque provi- 4 dentia acquirere dicuntur, sed à munificentia & largitate conceden is, receptum est, Patrem non posse illis prejudicare, ideoque primogenituræ erectionem esse prohibitam, firmant generaliter DD. & decisiones, de quibus suprà, & in his terminis feudi novi loquuntur Cæphal. *cons.* 3. *&* 12. ac alii apud Giurbam *loco citato*, & per Cyriacum *controvers.* 312. *num.* 7. sed isto etiam casu remanent difficultates, quoties ejusdem concedentis assensus intercedit, quatenus sit talis, quod factam concessionem revocare valeat, ac jus tertio quæsitum tollere, Becc. *cons.* 56. *nu.* 35. Menboch. *cons.* 701. *n.* 119.

Sive etiam ubi filii, & descendentes non vocantur directè ex providentia concedentis, sed potiùs veniunt ex pacto, & providentia Patris acquirentis, & stipulanti pro se, ejusque filiis, & descendentibus, eorum nominibus non expressis, minùsque eorum meritis enunciatis, & fortiùs si essent meritorum, & propriæ dilectionis incapaces, cùm tunc à Patre potius quàm à concedente habere dicantur, ac intret eadem ratio peculii profectitii, cùm Pater censeatur stipulari pro ejus filiis tamquam hæredibus, juxta receptam theoricam glos. & Bart. *in l. si unus ex argentariis, §. pactus ne peteret, ff. de pact.* de qua ita distinguendo Surd. *decis.* 324. cujus distinctio videtur communiter recepta, ut occasione donationum, quæ funt contemplatione matrimonii, plenè habetur *in Romana donationis de Jordanis pro creditoribus, & in Urbinaten. pecuniaria pro Veterano sub tit. de donationibus*, & in his terminis Galeot. *libr.* 2. *controv.* 48. *nu.* 42. *& seq.* (quod tamen in presenti opus non fuit radicitùs examinare, cùm non essemus in casu.)

In feudo autem antiquo alia intrat distinctio, an scilicet agatur de feudo merè hereditario, an de mixto, vel demum 5 de illo pacti, & providentiæ: in prima specie nulla cadit difficultas, quia si possessor potest feudum distrahere in quoscumque extraneos, multò magis inter filios, & descendentes, seu alios conjunctos primogenituræ ordinem statuere, idque magis expedit domino, & subditis, ad excludendam possessorum pluralitatem, ac feudi scissuram, ut in simili habemus de jurepatronatus hereditario, quod faciliùs admittitur effici gentilitium, & in his terminis feudi hæreditarii cum hoc fundamento loquuntur Menoch. *cons.* 401. *n.* 11. *& plenius cons.* 504. *nu.* 5. Cyriac. *controver.* 312. *nu.* 10. Cæphal. *d. cons.* 3. *nu.* 14. qui ita expressè se declarat *cons.* 617. *nu.* 1 64. Rosenthal. *d. cap.* 7. *conclus.* 3. *num.* 6. *& conclus.* 26. *in princ.* Frecc. *de subfeud. p.* 3. *quæst.* 1. *&* 2. Petr. de Gregor. *de concess. feud. part.* 2. *quæst.* 10. *n.* 45. *& par.* 3. *quæst.* 6. *num.* 12. *&* 13. Intrigliol. *de feud. centur.* 1. *quæst.* 51. *num.* 271. *& seqq.* Mastrill. *decis.* 56. *num.* 25. *lib.* 1. *& in decis. Senatus Panormitani in d. Causa Principatus Buturæ, n.* 8. *qua dec. habetur registrata in Calce.*

Solùm difficultas isto casu subesse posset, ac requiratur assensus domini super erectione primogenituræ, tamquam in adjectione vinculi, & servitutis super corpore feudi, quia dici posset species alienationis prohibitæ *in cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. quatenùs tamen feudum merè hereditarium sit tale, quod in hac parte alteratum, in reliquis feudi substantia non sit corrupta, sed ejus naturam retineat, itaut cadat sub dispositione *d. l. Imperialem, de quo in Mantuana feudi hoc eod. tit.*

In secunda verò specie feudi mixti, aut attendenda est opinio, in qua residet Rota, & Curia Romana, ut heres 6 sanguinis non teneatur esse hæres rei familiaris feudatarii morientis, sed ei sufficiat hereditaria qualitas primi acquirentis, *ut habetur in Romana seu Rossanen. hoc eod. tit.* & tunc dicendum venit idem, quod in feudo antiquo pacti & providentiæ dicitur, secùs autem attenta alia opinione in feudis Regni Neapolitani recepta, ut successor teneatur etiam esse hæres ultimi morientis, tunc enim quia ob hæreditariam qualitatem non potest successor sui authoris factum impugnare, idcircò probabilius videtur hujusmodi primogenituræ erectionem fieri posse, remoto tamen obstaculo resultante *ex d. l. Imperialem*, quatenus sciliçet domini assensus accedat, & in his terminis, atque cum ista circumstantia loquuntur Cyriac. *controv.* 312. *nu.* 11. *& per tot.* Menoch. *cons.* 161. *n.* 5. Mastrill. *dec.* 56. *n.* 26. *& seqq. & d. dec. Panormit. num.* 9.

In tertia demum specie feudi antiqui simpliciter pacti & 7 providentiæ, quidquid aliqui senserint deducti per Rosenthal. *d. cap.* 7. *conclus.* 3. *num.* 4. *lit. F.* verior ac recepta est sententia negativa, quia cùm feudatarius nullam habeat hujus feudi dispositionem, nisi pro solo jure fructuum ad ejus vitam, atque descendentes, vel cæteri agnati veniant ex persona propria, independenterque à moriente jus suum metiantur ex providentia concedentis, & pacto acquirentis, non potest eis præjudicari, Alex. *cons.* 30. *num.* 11. *libr.* 1. Panciroll. *cons.* 1. *n.* 12. Menoch. *d. cons.* 401. *nu.* 3. *&* 4. *& melius cons.* 504. *n.* 30. Rosenthal. *d. c.* 7. *conclus.* 3. *nu.* 4. *& in glos. d. litt. F. & conclus.* 26. *in princip.* Giurba *de feud. d.* §. 1. *glos.* 8. *nu.* 65. *& cæteri passim*, inter quos tamen, utriusque Siciliæ Doctores non de facili cumulari possunt, cùm hujusmodi quæstio non frequenter contingat in illis Regnis, in quibus omnia feuda sunt individua, & jure Francorum regulata, solis primogenitis convenientia.

Neque Principis assensum hujusmodi potestatis defectum 8 supplere posse dicebam; nam quidquid sit de potestate tollendi jus tertii, illa etiam admissa, adhuc non posse de ejus consensu alienari, vel immutari feuda antiqua in agnatorum præjudicium, firmant Cæphal. *d. cons.* 617. *nu.* 101. *& seq.* Panciirol. *d. conclus.* 1. latè alios cumulans Rosenthal. *d. c.* 7. *conclus.* 4. *num.* 1. *lit. A.* Ursin. *de feud. success. part.* 1. *quæst.* 3. *art.* 2. *n.* 27. ubi agit de puncto, an Princeps possit legitimare bastardum de consensu feudatarii ad effectum succedendi in feudo antiquo pacti, & providentiæ in prejudicium agnatorum, de quo etiam de Marin. *resol.* 46. *libr.* 2. ubi de habilitatione Clerici vel professi, neque contrarium attentare audet Cyriac. *d. controv.* 312. *num.* 8. *cum seqq.* licet primogenituræ erectionem ibi acriter substineat ex particularibus illius facti circumstantiis, de quibus habetur *in d. Mantuana feudi.*

Atque in hoc advertendum est ad aliquos Doctores, qui contrarium admittere videntur propter domini assensum, quia istum considerant, non in ordine ad effectum, de quo agitur, sed ad tollendum obstaculum prohibitionis resultantis *ex cap. Imperialem, de prohib. feud. alien.* per Federic. etiam in feudis novis, vel hereditariis propter vinculum, & servitutem ex primogenituræ erectione in feudi corpore resultantem, & hunc effectum operatur domini assensus, non verò alium, nisi dominus sit Princeps Supremus, qui potestatem habeat tollendi jus tertii, ac expressè se declaret velle illi derogare, quo casu periculosum est sub eodem, & in ejus ditione de potestate dubitare, & quam inspectionem in presenti assumere non fuit opus, dum de hujusmodi voluntate ex assensus tenore non constabat.

Et licèt in casu, quo scripserunt Cyriac. *d. controv.* 312. Peregrin. *cons.* 160. *vol.* 5. & (ejus pace satis leviter) Bakellon. *cons.* 105. ageretur de feudo antiquo pacti, & providentiæ, advertendum tamen, id in eo casu procedere ex particulari consuetudine feudorum Mantuæ, & Montis ferrati, per quam ob illorum frequentiam, ratione commercii receptum est, ut de solo consensu domini alienari valeant, *ut habetur in d. Mantuana feudi*, & hoc est potissimum fundamentum Cyriaci *d. controv.* 312. *nu.* 22. ideo istæ authoritates tamquam in particulari facti circumstantia fundatæ non possunt ad generalem conclusionem trahi.

Aliquod obstaculum in præsenti facere videbatur erectio dignitatis in titulum, nempè Marchionatus, cùm feuda dignitatum sint de sui natura individua, jureque primogenituræ in uno capite residere debeant, *ut in alia Mutinen. de Rangonis, hoc eod. tit.* Verùm omissa inspectione, num feu- 9 dum, de quo agitur, verè dici possit dignitatis, vel potiùs abusivè, & per solam nuncupationem, ut dubitari posse videtur, quia concessio dignitatis, & feudi non est per Impera-

peratorem, sed per Ducem, qui propriè est feudatarius dignitatis, qui sibi æqualem constituere non potest, sed potiùs concedit hæc subfeuda tamquam excadentias, sibi constituendo milites, & Domicellos, unde propterea dici posset non benè ad hoc deduci Soccin. Menoch. & alios loquentes de feudis Mirandulæ, & similibus, quæ habentur in capite ac directè ab Imperatore, idcircò prætermissa hac inspectione uti parùm grata, & quam in ejusdem Principis Senatu, seu Consilio vanum esset subsistere, potissimè stante contraria observantia, unde propterea *in d. alia Mutinen. de Rangonis* præsupposui feudum dignitatis, atque desuper integrum locum veritati relinquendo.

Dicebam objectum non intrare, quia licèt ipsa dignitas sit individua, non per hoc tamen alteratur in reliquis natura feudi, dum deficit potestas, ut suprà, & neque constat explicitè de voluntate, atque in omnem casum individuitas aliàs de jure communi in hujusmodi feudis dignitatum cadens, cessat in Lombardia ex consuetudine, ut latiùs deductum est *in d. alia Mutinen.* ubi licèt firmatum sit istam consuetudinem procedere quoad exercitium, & fruitionem, non autem quoad substantiam feudi, attamen id non adversatur terminis, de quibus agitur, quia cessantibus exercitio, & fruitione, individuitatis substantiæ feudi remanet in effectu quoddam ens rationis, considerabile solùm ad effectum *in d. alia Mutinen.* deductum, non autem ad istum, in quo disputatio non erat nisi de fruitione, & exercitio.

Posito defectu potestatis, resultat etiam ille voluntatis, ex regula, quod hæc ab ea regulari solet, Bero, *cons.* 76. *num.* 30. *vol.* 1, Surd. *cons.* 127. *num.* 57. Buratt. *decis.* 24. *numer.* 12. Rot. *decis.* 183. *numer.* 9. *part.* 7. *recent.* præsertim quia nullibi constat Ducem concedentem, vel Marchionem acquirentem diversam voluntatem habuisse, sed totum ex parte primogeniti deducebatur per præsumptiones, & conjecturas, ad quas elidendas faciliùs aliæ præsumptiones, & conjecturæ admittuntur, quàm si verba expressa obstarent, dicteque legali præsumptioni plures aliæ accedebant, prima nempè quod non constabat, Principem concedentem fuisse informatum de natura hujus feudi, ac de prejudicio, quod ex hujusmodi erectione resultabat, nedum aliis filiis, & descendentibus recipientis, sed omnibus agnatis à primo acquirente derivantibus, animus enim non trahitur ad ignorata, atque certa juris propositio est, in dubio Principem non censeri velle præjudicare tertio, ac alteri jus quæsitum tollere.

Secunda clarior, quia in defectum lineæ Francisci, non dicitur feudum devolvi debere, prout sequeretur, si illud naturam novæ dignitatis assumeret, sed solùm dicitur, quod dicta linea extincta, extinguatur dignitas, igitur de necessitate dicendum est verè, & realiter dictam erectionem primogenituræ ordinatam fuisse ad simplicem majorem honorificentiam feudi, ejus tamen natura non immutata, juxta casum, de quo infrà, *in utraque Ariminen. Castrorum, hoc eod. tit.* Quod evidentius comprobari observabam ex subsequuta permutatione hujus feudi Semesii cum feudo Guiliæ, dum in ea supponitur, ut extincta linea Marchionis, illud tamquam subrogatum loco hujus antiqui feudi, transire deberet in omnes de familia, ad formam antiquarum investiturarum, excepto tamen in titulo Marchionatus, ergo ad oculum constare dicebam per hujusmodi erectionem nullatenus immutatam, vel alteratam esse naturam, sive substantiam feudi.

Ubi enim per erectionem novæ dignitatis, feudum juxta ejus naturam regulandum esset, sequeretur, quod omninò novum esset censendum, perinde ac si feudatarius in manu Domini refutasset, & ab isto per viam novæ concessionis denuò recepisset sub nova, & diversa natura, ut bene in his terminis ponderat Surd. *d. cons.* 351. *num.* 19. *cum seqq.* Cacher. *decis.* 23. *num.* 24. quod certè in casu nostro, neque Dux concedens, neque Marchio acquirens dignitatem cogitarunt.

Quæ autem in contrarium dicebantur, quod erectio importet verum Marchionatum, qualis non esset, si totum feudum non percuteret, videbantur levia argumenta, dum pro retentione antiquæ naturæ tot evidentes demonstrationes concurrebant, neque implicat dari titulum personalem, vel ad certas personas restrictum super feudo ulteriùs duraturo, dupliciter enim tituli, seu dignitates conceduntur super feudis, nempè principaliter rei, & in consequentiam personæ, & econtra principaliter personæ, & in consequentiam rei, Apont. *in lectur. feudal. lection.* 6. *nu.* 46. & 47. Rovit. *super pragm. prima de titul. abusu, n.* 73. & 74. *addent. ad eum in rubr. d. tit. n.* 3. & 4. & habetur in utraque *Ariminen. Castrorum, hoc eod. tit.* ubi de dignitate restricta ad certam lineam, qua defecta, ipsa dignitas expirat; sed non per hoc devolvuntur, aut mutant naturam Castra super quibus ipsa dignitas erecta est.

Et licèt forma hujus erectionis, attento cortice verborum, videretur potiùs realis quàm personalis, attenta tamen substantia voluntatis partium, potiùs personalis censenda erat, restricta nempè ad solas personas de linea Francisci, ideoque nulla videbatur adesse implicantia, ut nova dignitas competat solùm jure primogenituræ, feudum verò quamvis dignitate decoratum, præsertim quoad jurisdictionis exercitium, & utilitatem, juxta Lombardiæ consuetudinem, suam antiquam, & dividuam naturam retineret; ad quod confert conclusio, de qua Cacheran. *decis.* 52. *alias* 53. *nu.* 17. & Franch. *decis.* 7. *num.* 4. quod nova qualitas addita feudo antiquo, non facit illud novum, neque alterat ejus qualitatem in omnibus, sed tantùm in ipsa qualitate addita, de qua conclusione latiùs *in Mantuana feudi hoc eod. tit.*

Quo verò ad secundum punctum, non dubitabatur, feudum novum Guiliæ ad limites antiqui feudi Semesii, tanquam cum eo permutatum, ejusque loco subrogatum, dici antiquum, ut ultra generale axioma, quod subrogatum sapit in omnibus naturam ejus, in cujus locum subrogatur, in puncto unius feudi loco alterius subrogati, Afflict. *in c.* 1. *de gradibus success. in feud. n.* 22. Schrader. *de feud. rom.* 1. *p.* 2. *cap.* 3. *num.* 55. Aponte *de potest. Proreg. tit.* 1. *de provis. fieri solitis*, §. 2. *num.* 10. *fol.* 12. unde sola difficultas erat in excessu, qui de propria feudatarii pecunia refusus fuit, & pro hac etiam parte dicebam non videri esse posse feudum novum, quia unum & idem corpus, seu substantia feudi non videtur, quod possit eodem tempore habere diversam naturam, licèt hoc benè dari possit circa qualitates extrinsecas de novo additas, ut suprà; est benè verum, quod istud additamentum factum de pecunia Marchionis Francisci communis Patris contendentium, dicendum venit allodiale, omnibus filiis, tamquam pecunia, seu res allodialis, communicandum. Unde effectus erat idem.

Melioramenta enim, & additamenta facta per feudatarium feudo antiquo, quoties sunt inseparabilia, efficiuntur quidem feudalia, & tamquam feudo incorporata assumunt illius naturam, itaut in feudis juris Francorum spectent ad solum primogenitum, sed pretium melioramentorum, & additamentorum dicitur esse in hæreditate allodiali, cui primogenitus tamquam hæres feudalium retinetur tamquam æs alienum dictum pretium communicandum secundo genitis, vel etiam aliis hæredibus; ut per Apont. *cons.* 58. *nu.* 2. *vol.* 1. Rovit. *pragm.* 25. *de feudis num.* 55. de Marin. *resol.* 133. *n.* 1. & *per tot. & plenius resol.* 21. *num.* 25. *libr.* 2. *ubi cæteri*, quo posito effectus est idem, *ut ponderatur etiam in dicta Parmen.*

Solùm dubitari posse dicebam, an primogenitus teneatur cum secundogenitis conferre pretium impensum per Marchionem Patrem in emptione dicti tituli Marchionatus, cùm eadem ratio militare videretur, & in hoc singulariter negativè respondet Rovit. *d. pragm.* 15. *de feudis, numer.* 48. & firmat etiam Mangil. *de imputat. quæst.* 33. *numer.* 10. eo quia hujusmodi dignitates dant plus oneris, quàm utilitatis, unde veritatem amando in hac solùm parte pro primogenito respondendum censui, sed respectu dicti augmenti videbatur casus indubitatus. Post hæc scripta in lucem prodierunt controversiæ Altogradi junioris digni filii tanti patris, in quarum prima continetur responsum editum in hac eadem causa ad favorem primogeniti: sed his non obstantibus mihi juxta præmissa adhuc probabilius respondendum esse videbatur, atque ita pro certo mihi supponitur ab excelso Mutinæ Consilio ad favorem secundo genitorum judicatum fuisse.

SUMMARIUM.

1 *De puncto, de quo in hoc discursu, & in aliis similibus.*
2 *De authoribus agentibus de eodem puncto, & casu.*
3 *Unde proveniat involutio quæstionum, quæ revera non sint tales.*
4 *De feudis Regnorum utriusque Siciliæ, & de eorum peculiari natura, & de pluribus ad eorum materiam.*
5 *De errore adhibendi authoritates loquendi de his feudis.*
6 *De feudis merè hæreditariis.*
7 *De feudis impropriatis, & alienabilibus per consuetudinem.*

8 *De

8 *De conclusione, quod in feudis antiquis pactis, & providentia, vel etiam novis, lucrativis ejusdem formæ, non possit alterari ordo succedendi.*
9 *An id fieri possit cum assensu domini, distinguitur.*
10 *De potestate Principis tollendi jus tertii, & de voluntate.*
11 *Quando hæc voluntas adesse dicatur.*
12 *Quid sit quæstio facti, & voluntatis, & quomodo decidatur.*
13 *De conclusione, quod primus acquirens potest præjudicare; cum distinctione inter patrem, habentem in potestate, & alios, plenè expenditur.*
14 *Quod donatio, quæ inest in acquisitione feudi, sit potius causa mortis.*
15 *Declarantur decisiones in Forolivien. Castrorum.*
16 *De materia individuitatis, quæ resultat à dignitate, vel titulo.*
17 *An dignitas de novo adjecta feudo antiquo alteret ejus naturam.*

ADNOT. AD DISC. IX.

AGitur in hoc discursu de puncto, de quo etiam agitur *disc. sequenti, & disc.* 12. & 45. *hoc tit. & tit. de emphyt.*
1 *disc.* 10. 18. & 42. & in aliis pluries; an scilicet, & quando feudatarius præjudicare possit successoribus vocatis per legem investituræ, pervertendo ordinem successionis, atque erigendo in feudo, aliàs dividuo, & ad formam juris Longobardorum, naturam individuam, ad formam juris Francorum, cum ordine primogenituræ, ut est præsens casus; sive è converso, feudum individuum reducendo ad naturam dividuam, ut omnes ejusdem generis simultaneè succedant, *ut disc. seq.* Vel non immutata individuitate pervertere ordinem primogenituræ, ut scilicet exclusio primogenito succedat secundò, vel tertiò genitus, qualis est casus, de quo *disc.* 12. Aut præjudicando in totum cuicumque successori per ipsius feudi alienationem, sive per gravamen, & servitutem, adeout successor teneatur habere ratum ejus factum, de qua materia agitur etiam infrà, in hoc *Supplemento, disc.* 111. *cum pluribus seqq.* 120. & 134. & in aliis.

In hoc autem, ut patet ex iis, quæ habentur deducta tam in hoc discursu, quàm in aliis suprà, allegatis 10. 12. &
2 45. & in dictis *aliis discursibus sub tit. de emphyt.* latiùs verò per scribentes hinc inde cùm extero prolixiori stylo in eisdem casibus; nempè in illo præsentis discursus apud Mansium *consult.* 45. *cum pluribus seqq.* quarum prima est repetita apud Attolin. *resol.* 51. & apud Altograd. jun. *controver.* 1. & plenè nimiùmque elaboratè super casu, de quo *disc.* 12. Boscolus *in controversia registrata in calce hujus libri.* Ista materia videtur involuta, & tamen revera illa talis dicenda non est.

Id autem pro generali conditione, seu miseria hujus fa-
3 cultatis provenit à toties inculcato abusu consarcinandi authoritates, vel majorum nostrorum traditiones indigestè, sivè in confuso, totam vim constituendo in earum numero arithmetico, magnaque copia, non distinguendo loca, & tempora, aliasque diversas circumstantias, minusque eorumdem Scriptorum qualitates, & occasiones, ob quas scripserint; istaque est causa, seu origo omnium æquivocorum, seu inconvenientium, quæ semper in dies fient majora, quoties pestis hujus styli à mundo non aboleatur, sed professores in hac ineptia, seu cæcitate perseverent, nesciturex quo fine, vel ratione, ut etiam advertitur, *disc.* 35. *de judic. disc.* 46. *in relatione Buriæ, & in opusculo styli.*

Quare distinguendo, ut decet, plures casus, pro ea, quæ
4 fieri potest, æquivocorum elucidatione; Primus casus est, in feudis Regnorum utriusque Siciliæ, in quibus, ultra generalem prohibitionem, resultantem à legibus feudalibus, & præsertim ab illa *in c. Imperiale, de prohibit. feud. alienat. per Feder.* quæ saltem de consuetudine recepta est pro lege communi, viget alia prohibitio longè strictior ex illorum Regnorum Constitutione particulari, edita ab Imperatore Federico II. tanquam illorum Regnorum Rege, quæ incipit, *Constitutionem Divæ Memoriæ*; atque in ista specie feudorum, non cadit quæstio, de qua in præsenti discursu, an scilicet feudum dividuum reduci possit ad naturam individuam, atque in eo erigi primogenitura, quoniam, sive juxta unam opinionem id proveniat à prædicta constitutione, sive juxta alteram veriorem à quadam consuetudine, *ut in adnot. ad disc. prædictum*; omnia feuda, quæ ibi dicuntur quaternata, & in capite, ex investitura Regis (exceptis quibusdam obscuris, & exiguis, existentibus in Celento, & in Apru-

tio) sunt individua ad formam juris Francorum, atque in eis est infixus, & conaturalis ordo primogenituræ, ut habetur, *disc.* 13. neglecta distinctione inter feuda nova, & antiqua, sive inter illa, quæ concessa fuerint ex causa lucrativa, vel onerosa, quoniam, quoad ea, quæ concernunt corpus, vel substantiam feudi, nihil refert, an illud sit antiquum, vel novum etiam ex causa lucrativa, vel ex causa onerosa, quoniam etiam in isto secundo casu, nulla datur dispositio, vel alteratio sine assensu, solùmque moderno tempore in ipsa acquisitione adjici solent facultas gratificandi inter fisios, juxta casum, de quo *disc.* 12. quod est per accidens, atque deviat à regulis.

Esse autem novum ex causa onerosa, ex qua semper illa feuda obtineri solent (cùm concessiones ex causa merè gratuita, saltem sine recompensa servitiorum, & meritorum, quæ longè majus pretium habeant, videatur ab aula recessisse) considerabile est in ordine ad pretium desuper erogatum, quod dicitur esse in hæreditate allodiali, ac propterea per primogenitum successorem feudi, communicari debet secundogenitis, *ut disc.* 19. & *seqq.* & 108. & in aliis frequenter: & quando etiam est antiquum, in hoc præsertim Regno Siciliæ citerioris, quod Neapolitanum dicitur, ob admixtam qualitatem hæreditariam etiam ultimi morientis successoribus, præjudicatur in ipso corpore feudi cum assensu, & sine illo, præjudicatur in integro valore, etiam ubi successor veniat contra judicium defuncti, eoque invito obtineat successionem feudi ex lege investituræ, quod exorbitat ab opinionibus alibi magis communiter receptis in materia feudi mixti, ut frequenter advertitur, *disc.* 21. *& seqq. & in aliis.*

Igitur manifestus error est, super ista materia adhibere 5
authoritates Regnicolarum, illasque commiscere, seu confundere cum illis Lombardorum, vel etiam Germanorum, & aliorum locorum, in quibus feuda diversam habeant naturam, atque in hoc versatur adeo frequens, & manifestum æquivocum.

Alter casus est in feudis merè hereditariis; atque in istis, 6
quando non urgeat lex particularis, quæ prohibeat alienationem, vel aliam dispositionem, ut (ex. gr. vel à simili) sunt illa feuda impropria, & remota, quæ, ad differentiam feudorum, allodialia dicimus in Statu Ecclesiastico, ob prohibitiones resultantes à Constitutionibus Apostolicis, Sixti V. & Clementis Octavi, aliorumque Pontificum successorum; & tunc, seclusa illa nullitate, allegabili etiam per ipsummet principalem, quæ resultat ex defectu licentiæ, vel solemnitatis, eodem modo, quo in dicto Regno, nulla dignoscitur differentia inter feudum novum, & antiquum, sive inter gratuitum, & onerosum, & per consequens idem intrat error adhibendi in ista quæstione illas authoritates, quæ hanc speciem percutiant.

Tertius est casus, in quo feuda juxta legem investituræ 7
habeant formam pacti, & providentiæ, sed non obstante, quod sint antiqua, vel nova, ex causa lucrativa, adhuc tamen de consuetudine sint in commercio cum licentia Domini, quæ requisita videtur principaliter pro ejusdem Domini interesse, ad effectum obtinendi laudemia, vel alias recognitiones, ut (ex. gr.) sunt feuda magis impropria, quàm propria Episcopatus Mantuæ, de quibus suprà, *disc.* 7. & *infra, disc.* 10. & 11. Et sunt illa Abbatiæ Farfensis, *de quibus infrà, disc.* 52. & frequenter *sub tit. de emphyt. præsertim disc.* 8. Et pariter intrat idem error adhibendi in feudis aliorum locorum, quæ regulanda sunt cum legibus feudalibus, seu cum regulis, & propositionibus feudistarum, illas authoritates, quæ percutiant hanc speciem, dum consuetudo alteravit naturam feudalem, saltem in hac parte, & per consequens authoritates, quæ percutiunt hanc speciem, recensitæ *disc. seq.* sunt etiam extraneæ.

Quartus demùm est casus, in quo seclusis circumstantiis alterativis particularibus, de quibus in tribus casibus pre-
cedentibus, agatur de feudis veris, & non impropriatis, nisi 8
in aliqua parte accidentali; & tunc rectè intrat distinctio, *de qua in hoc discursu*, ac etiam *disc. sequenti, &* 12. inter feuda pacta, & providentiæ antiqua, & nova; ut scilicet, in antiquis facultas desit alterandi ordinem successionis, & præjudicandi successoribus venientibus independenter ex persona propria; idemque in novis ex causa merè lucrativa.

Id autem non provenit ex peculiari natura feudorum, sive ex legibus, & regulis feudalibus, sed etiam ex regulis juris communis, tam in emphyteusi, seu livello, aut perpetua locatione, quàm etiam in fideicommisso, & in Jure patronatus gentilitio, seu familiari, ut possessor non possit alterare

ordi-